

Hallituksen esitys eduskunnalle virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi virvoitusjuomaverosta annettua lakia.

Virvoitusjuomien valmisteveroa muutettaisiin voimakkaammin terveysperusteiseen suuntaan vahvistamalla veroon sisältyvää terveysohjausta. Virvoitusjuomavero porrastettaisiin nykyisen kahden veroluokan sijaan kuuteen veroluokkaan. Alimman veroluokan veroa kannettaisiin niistä tuotteista, jotka eivät sisällä lisättyä sokeria. Lisättyä sokeria sisältämättömien juomien vero olisi 13 senttiä litralta ja vastaisi nykyistä sokerittomien juomien verotaso. Lisättyä sokeria sisältävien juomien vero olisi jatkossa porrastettu viiteen veroluokkaan tuotteen kokonais-sokeripitoisuuden perusteella. Lisättyä sokeria sisältävien juomien veron määrä olisi 19, 25, 32, 39 tai 46 senttiä litralta.

Makeuttamattomien ja maustamattomien vesien ja kivennäisvesien verotusta muutettaisiin siten, että virvoitusjuomaveroa kannettaisiin myös yli viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen pakatuista juomista.

Veron piiristä poistettaisiin kiinteät juoma-ainekset.

Veropohjaan ehdotettavien muutosten arvioidaan pienentävän verotuottoa noin kahdella miljoonalla eurolla. Muilta osin ehdotetuilla muutoksilla ei olisi välitöntä vaikutusta virvoitusjuomaveron tuottoon. Verotasojen porrastus on mitoitettu siten, että juomien keskimääräinen verotaso säilyisi ennallaan. Ehdotetut muutokset voisivat kuitenkin alentaa verotuottoa, jos kulutus siirtyisi muutosten seurauksena lievemmin verotettuihin, vähemmän sokeria tai vain luontaista sokeria sisältäviin juomiin.

Virvoitusjuomaverosta annettuun lakiin tehtäisiin lisäksi eräitä säädösviittauksia koskevia päivityksiä.

Laki tulisi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana sen jälkeen, kun ehdotetun virvoitusjuomaveromallin EU:n valtiontukisäännösten mukaisuudesta on saatu varmistus Euroopan komissiolta.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Valmisteverotus	3
2.1.1 Virvoitusjuomavero	3
2.1.2 EU-lainsäädäntö	7
2.2 Elintarvikkeista annettavat tiedot.....	8
2.3 Käytäntö.....	11
2.3.1 Virvoitusjuomien kulutus ja verotuotot	11
2.3.2 Suomalaisten sokerinsaanti	14
2.4 Nykytilan arviointi	16
3 Tavoitteet	18
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	18
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	18
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	19
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	24
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	24
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	26
6 Lausuntopalaute	29
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	29
8 Voimaantulo	32
LAKIEHDOTUS	33
virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta	33
LIITE	35
VEROTAULUKKO	35
[Kopioi säädöksen nimi tähän].....	38

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön kansanterveyttä edistävä vero, joka kohdistuisi esimerkiksi sokeriin. Hallitus sopi syksyn 2021 talousarvioneuvotteluissa terveystulon valmistelusta vaiheittain. Ensimmäisessä vaiheessa virvoitusjuomaveroa muokattaisiin terveystulon suuntaan lisäämällä terveysohjausta. Tässä yhteydessä arvioitaisiin myös, voidaanko kotimaiset marja- ja hedelmämehut rajata pois virvoitusjuomaveron piiristä. Myöhemmin mahdollisesti valmisteltaisiin veromalli, jolla veropohjaa laajennettaisiin terveystulon suuntaan myös muihin tuoteryhmiin.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Valmistelun aikana on tehty yhteistyötä maaja metsätalousministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, Ruokaviraston, Verohallinnon ja Tullin kanssa.

Esitys oli lausuntokierroksella xx. Lausuntoa pyydettiin esityksen kannalta keskeisiltä ministeriöiltä, viranomaisilta, elinkeinoelämlä ja muilta sidosryhmiltä. Lausuntopyyntö julkaistiin myös valtiovarainministeriön julkisella verkkosivulla.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat nähtävillä julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella VM006:00/2022.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Valmisteverotus

2.1.1 Virvoitusjuomaverotus

Yleistä

Virvoitusjuomista valtiolle suoritettavasta valmisteverosta säädetään virvoitusjuomaverosta annetussa laissa (1127/2010), jäljempänä *virvoitusjuomaverolaki*. Virvoitusjuomista on Suomessa kannettu veroa vuodesta 1940 lähtien, nykyinen virvoitusjuomaverolaki tuli voimaan vuoden 2011 alusta. Vuoden 2016 loppuun laki oli nimeltään makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annettu laki, ja sen nojalla valmisteveroa kannettiin virvoitusjuomien lisäksi makeisista ja jäätelöstä.

Virvoitusjuomaveron veropohja on laaja ja kattaa lähtökohtaisesti kaikki sellaisenaan nautittavat virvoitusjuomat, virvoitusjuomien valmistukseen soveltuvat nestemäiset tuotteet ja kiinteässä muodossa olevat juoma-ainekset. Virvoitusjuomaveron piiristä on rajattu pois vain veron tavoitteen kannalta välttämättömät poikkeukset. Virvoitusjuomaveron alaiset tuotteet määritellään lain liitteen verotaulukossa tuoteryhmittäin viittaamalla Euroopan yhteisön yhdistetyn nimityskäytännön, jäljempänä *tullitariffi*, asianomaisiin nimikkeisiin. Virvoitusjuomaveroa kannetaan lain perusteella laajasti tullitariffin nimikeryhmään 22 ja nimikkeisiin 2009, 2106, 3302 ja 3824 kuuluvista alkoholittomista tai vähäalkoholisista juomista tai sellaisten valmistukseen käytettä-

vistä tuotteista. Veronalaisia ovat muun muassa limonadit, kivennäisvedet, sellaisenaan nautittavat mehut, proteiini- ja urheilujuomat, maustetut maidot ja kasvispohjaiset juomat, mehujen valmistamiseen käytettävät tiivisteet ja kiinteät juoma-ainekset. Vero määräytyy valmiin juomamäärän perusteella, joten laimennettavista juomista, kuten mehutiivisteistä, vero määräytyy laimennussuhteen perusteella.

Nimikkeen 2201 vesistä kannetaan virvoitusjuomaveroa silloin, kun tuote on pakattu enintään viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen. Veron ulkopuolella on näin ollen esimerkiksi vesijohdosta tai kaivosta saatava talousvesi, jota ei pakata vähittäismyyntipakkaukseen.

Yli 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävistä juomista kannetaan valmisteveroa alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain (1471/1994), jäljempänä *alkoholiverolaki*, nojalla. Alkoholiveron piiriin kuuluu lisäksi olut, jonka alkoholipitoisuus on yli 0,5 tilavuusprosenttia. Näitä rajoja alkoholipitoisuudeltaan miedompia juomia ja oluita pidetään virvoitusjuomina, ja niistä kannetaan valmisteveroa virvoitusjuomaverolain nojalla.

Virvoitusjuomaveron veropohjasta on rajattu pois vain veron tavoitteen kannalta välttämättömät poikkeukset. Tällaisia ovat tietyt erityisruokavaliovalmisteet, kuten kliiniset ravintovalmisteet äidinmaidonkorvikkeet ja vieroitusvalmisteet lastenruoat ja painonhallintaan tarkoitettujen erityisruokavalmisteet, joiden käyttötarkoitus on erilainen kuin virvoitusjuomilla. Erityissäännöksiin perustuvien erityisruokavaliovalmisteiden lisäksi virvoitusjuomaveron ulkopuolelle on jätetty elintarvikelain (23/2006) nojalla säädetyt vaatimukset täyttävät ravintolisät sekä lääkelain (395/1987) mukaiset lääkevalmisteet. Myöskään kahvi ja tee sellaisenaan eivät kuulu virvoitusjuomaveron veropohjaan, sillä ne kuuluvat sellaisiin tullitariffin nimikkeisiin, joiden tuotteet eivät ole virvoitusjuomaveron alaisia.

Kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi virvoitusjuomien ja alkoholijuomien valmistukseen käytettävät virvoitusjuomat ovat verottomia. Myös lääkkeiden valmistukseen ja raaka-aineena muiden elintarvikkeiden teollisessa tuotannossa käytettävät virvoitusjuomat ovat verottomia, samoin kuin vienti.

Myös virvoitusjuomien pienimuotoinen valmistustoiminta on virvoitusjuomaverotuksen ulkopuolella. Veroa ei kanneta, jos juomat on valmistanut muista alan toimijoista riippumaton valmistaja, joka kalenterivuoden aikana luovuttaa kulutukseen enintään 70 000 litraa virvoitusjuomaa (*pienvalmistaja*). Pienvalmistajan on kuitenkin tehtävä pienvalmistajaksi rekisteröitymistä koskeva rekisteröitymisilmoitus Verohallinnolle. Pientuotannon vapauttamiseen verosta sovelletaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettua komission asetusta (EU) N:o 1407/2013, jäljempänä *de minimis -asetus*. Verovapaus koskee myös tuontituotteita, jotka täyttävät vastaavat edellytykset.

Virvoitusjuomaverolain muutokset

Vuoden 2014 alusta virvoitusjuomaverolakia muutettiin siten, että virvoitusjuomien vero porrastettiin sokeripitoisuuden perusteella kahteen tasoon (HE 109/2013 vp). Lakiin lisättiin elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveystuotteista annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 1924/2006, jäljempänä *terveysväiteasetus*, perustuva sokerittoman tuotteen määritelmä, jonka mukaan sokerittomalla tarkoitetaan tuotetta, joka sisältää mono- ja disakkarideja, ei kuitenkaan polyoleja, enintään 0,5 grammaa 100 grammassa tai 100 millilitrassa. Sokerittomien juomien vero säilytettiin 11 sentissä litralta ja muiden eli yli 0,5 prosenttia sokeria sisältävien juomien valmistevero korotettiin 22 senttiin litralta. Sokeripitoisten juoma-

jauheiden vero korotettiin 140 senttiin kilogrammalta sokerittomien juomajauheiden veron säilyessä 95 sentissä kilogrammalta. Sokeripitoisuuteen perustuvalla porrastuksella sisällytettiin tavoitteeltaan fiskaaliseen veroon terveysohjausta sokeripitoisten juomien kulutuksesta sokeritomiin juomiin. Muutosta perusteltiin muun ohella sillä, että suomalaisten sokerin saanti on runsasta ja ylittää lapsilla ja nuorilla saantisuosituksen.

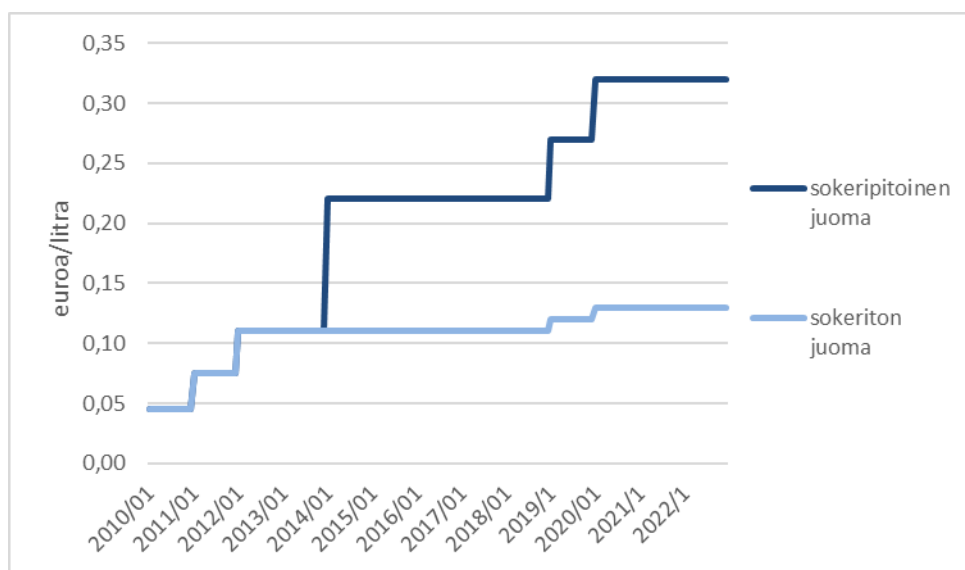
Vuonna 2017 samassa yhteydessä, kun makeisten ja jäätelön valmisteverosta luovuttiin, virvoitusjuomaveron piiristä poistettiin maustamattomat kasvipohjaiset maitoa korvaavat juomat sekä jääpalat (HE 137/2016 vp). Muutoksella yhdenmukaistettiin maidon ja maitoa korvaavien kasvipohjaisten juomien, kuten soijajuoman ja kaurajuoman, verokohtelu. Lain nimi muutettiin laiksi virvoitusjuomaverosta.

Virvoitusjuomaveron verotasoja korotettiin vuoden 2019 alusta (HE 166/2018 vp). Korotus kohdistui kaikkiin virvoitusjuomiin mutta painottui sokeripitoisiin juomiin. Yli 0,5 prosenttia sokeria sisältävien virvoitusjuomien valmistevero nousi 27 senttiin litralta valmista juomaa, ja muiden virvoitusjuomien valmistevero 12 senttiin litralta. Sokeripitoisten juomajauheiden vero korotettiin 172 senttiin kilogrammalta, ja muiden juomajauheiden vero 104 senttiin. Korotuksen tavoitteena oli yhtäältä lisätä valtion verotuloja ja toisaalta vahvistaa veron ohjausvaikutusta sokeripitoisten juomien kulutuksesta sokerittomiin juomiin.

Viimeisin virvoitusjuomaverolain muutos astui voimaan vuoden 2020 alusta, jolloin virvoitusjuomaveroa korotettiin (HE 27/2019 vp). Veronkorotus kohdistui kaikkiin virvoitusjuomiin, mutta painottui sokeripitoisiin juomiin. Yli 0,5 prosenttia sokeria sisältävien virvoitusjuomien valmisteveroa korotettiin 27 sentistä 32 senttiin litralta valmista juomaa. Muiden virvoitusjuomien valmistevero nousi 12 sentistä 13 senttiin litralta. Sokeripitoisten juomajauheiden veroa korotettiin 172 sentistä 204 senttiin kilogrammalta, ja muiden juomajauheiden veroa 104 sentistä 113 senttiin. Samalla virvoitusjuomien verosta vapautetun vuotuisen pientuotannon rajaa nostettiin 50 000 litrasta 70 000 litraan.

Virvoitusjuomaveron verotasojen kehitys on kuvattu alla kuvassa 1, josta ilmenee, kuinka veroero sokeripitoisten ja sokerittomien juomien välillä on vuodesta 2014 vuoteen 2020 kasvanut 11 sentistä litralta yli puolitoistakertaiseksi 19 senttiin litralta.

Kuva 1. Virvoitusjuomaveron verotasojen kehitys vuodesta 2010

Menettelysäännökset ja verovalvonta

Virvoitusjuomia koskevista verotus- ja veronkantomenettelyistä, verovelvollisuudesta, muista verovapauksista ja verovalvonnasta säädetään valmisteverotuslaissa (182/2010), oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetussa laissa (768/2016), jäljempänä *oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylaki*, sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1355/2016), jäljempänä *oma-aloitteisten verojen verotusmenettelyasetus*.

Valmisteveron alaisia tuotteita on mahdollista valmistaa, jalostaa, varastoida, lähettää tai vastaanottaa väliaikaisen verottomuuden järjestelmässä. Väliaikaisen verottomuuden järjestelmän toimintaperiaatteista säädetään valmisteverotuslaissa. Valmisteveron alaisten tuotteiden valmistus, jalostus ja varastointi verottomuusjärjestelmässä voi tapahtua vain verottomassa varastossa. Tämä edellyttää, että varastonpitäjällä on Verohallinnon tähän tarkoitukseen myöntämä lupa. Verottomassa varastossa saa varastoida vain verottomia tuotteita. Verotetut tuotteet on varastoitava niistä erillään. Varastonpitäjällä on lisäksi muun muassa varastokirjanpitoon ja verottoon siirtoihin liittyviä velvoitteita.

Myös valmisteveron suorittamisvelvollisuudesta ja verovelvollisuudesta säädetään valmisteverotuslaissa. Pääsääntöisesti valmisteveron suorittamisvelvollisuus syntyy silloin, kun valmisteveron alainen tuote luovutetaan Suomessa kulutukseen. Verovelvollinen virvoitusjuomaverosta on muun muassa valtuutettu varastonpitäjä, joka luovuttaa tai jonka puolesta valmisteveron alaiset tuotteet luovutetaan kulutukseen poistamalla ne väliaikaisen verottomuuden järjestelmästä. Lisäksi verovelvollinen on esimerkiksi valmistaja, joka valmistaa tai jalostaa muualla kuin verottomassa varastossa virvoitusjuomia tai osallistuu virvoitusjuomien valmistamiseen tai jalostamiseen. Esimerkiksi mehunpuristus vähittäistavara-kaupan mehukoneessa ja virvoitusjuomaveron alaisten tuotteiden valmistus ravitsemusliikkeessä ovat väliaikaisen verottomuusjärjestelmän ulkopuolella tapahtuvaa verollista valmistustoimintaa. Vähittäistavara-kauppa ja ravitsemusliike ovat tällöin virvoitusjuomien valmistustoiminnastaan verovelvollisia. Jokainen yksittäinen tuote-erä katsotaan kulutukseen luovutetuksi valmistushetkellä, jolloin myös veron suorittamisvelvollisuus syntyy.

Verovelvollisen kirjanpidosta säädetään oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylaissa. Lisäksi tarkempia säännöksiä valmisteverovelvollisen kirjanpidosta on oma-aloitteisten verojen verotusmenettelyasetuksessa. Valmisteveroilmoittaminen perustuu verovelvollisen valmisteverokirjanpitoon. Valmisteverokirjanpito muodostaa myös perustan valvontatoimille, kuten verotarkastukselle. Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelyasetuksen mukaan valtuutetun varastonpitäjän ja muun valmisteverovelvollisen, kuten verottomuusjärjestelmän ulkopuolella virvoitusjuomia valmistavan, on pidettävä valmisteverotusta varten sellaista kirjanpitoa, josta käy selvillä valmisteveron määräämistä ja verotuksen valvontaa varten tarvittavat tiedot.

Valmisteverotus, mukaan lukien virvoitusjuomaverotus, ja sen verovalvonta kuuluvat Verohallinnon tehtäviin. Tullilla on kuitenkin valmisteverotusta koskeva valvontatehtävä ja rikostutkinta. Lisäksi Tulli vastaa Euroopan unionin ulkopuolelta maahantuotavien valmisteveron alaisen tuotteiden verotuksesta tietyissä tilanteissa.

2.1.2 EU-lainsäädäntö

Yleistä

Alkoholijuomista, tupakkatuotteista ja energiatuotteista kannettavat valmisteverot on yhdenmukaistettu EU:ssa siten, että verojen rakenteesta ja vähimmäisverotasoista on säädetty tuotekohdaisilla direktiiveillä. Lisäksi näitä tuotteita koskevat menettelysäännökset on yhdenmukaistettu valmisteveroja koskevasta yleisestä järjestelmästä ja direktiivin 92/12/ETY kumoamisesta annetulla neuvoston direktiivillä 2008/118/EY, jäljempänä *valmisteverotusdirektiivi*. Valmisteverotusdirektiivissä säädetään yleisestä valmisteverotusjärjestelmästä unionin sisällä ja varmistetaan, että tuotteet liikkuvat esteittä jäsenvaltioiden välisessä kaupassa ja että niitä verotetaan asianmukaisella tavalla.

Yhdenmukaistettujen valmisteverojen lisäksi jäsenvaltiot voivat kantaa kansallisia valmisteveroja, kunhan ne noudattavat valmisteverotusdirektiivin ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä *SEUT*, määräyksiä. Valmisteverotusdirektiivin mukaan kansallisten valmisteverojen kantaminen ei saa johtaa rajamuodollisuuksien käyttöönottoon. Merkittävimmät rajoitukset kansallisille veroille asettavat SEUT:n syrjimättömyysperiaate ja valtioneukimääräykset.

Verosyrjäntäkielto

SEUT 110 artiklan mukaan jäsenvaltiot eivät saa määrätä muiden jäsenvaltioiden tuotteille korkeampia välittömiä tai välillisiä sisäisiä maksuja kuin ne välittömästi tai välillisesti määräävät samanlaisille kotimaisille tuotteille. Tämä tarkoittaa sitä, että kotimaisilta tuotteilta ja tuontituotteilta kannettavan veron on oltava saman suuruinen ja veron määräytymisperusteiden tulee olla yhdenmukaiset. Syrjimättömyysperiaate on siten otettava huomioon määritettäessä veropohjaa, verotasoja ja verovapauksia. Veroperusteet tulee määritellä muutoinkin sillä tavoin objektiivisesti, ettei verotuksesta muodostu tuontituotteita syrjivää. Esimerkiksi kotimaisia marja- ja hedelmämehuja ei ole mahdollista asettaa verotuksellisesti edullisempaan asemaan kuin tuontimehuja. Tuontituotteiden verotuksen täytyy myös olla hallinnollisesti yhtä yksinkertaista kuin kotimaisten tuotteiden.

Valtioneukimääräykset

Valtioneukisääntely on osa EU:n kilpailuoikeutta, jonka tarkoituksena on taata tasavertaiset kilpailuolosuhteet koko EU:n alueella. Valtioneukisääntelyn keskeinen normisto sisältyy SEUT

107–109 artikloihin. Valtiontukisääntöjen tarkoitus on asettaa rajoitukset sille, millaisilla taloudellisilla keinoilla jäsenvaltiot voivat tukea ja kannustaa yritysten toimintaa.

SEUT:n määräykset rajoittavat valtiontukien käyttöä talouspolitiikan välineenä. Jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannon alaa, ei sovellu yhteismarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Myös kansallisten verojen on oltava yhteensopivia valtiontukisääntöjen kanssa. Verotukien osalta tulee erityisesti ottaa huomioon kilpailun vääristyminen ja tuen valikoivuus. Verojärjestelmän tulee olla sellainen, ettei kenenkään voida katsoa saavan perusteetonta kilpailuetua esimerkiksi verovapautuksen tai veron soveltamisalan ulkopuolelle jättämisen vuoksi. Fiskaalisin perustein kannettavan veron veropohjan rajauksia ei kuitenkaan ole toistaiseksi pidetty valtiontukimielessä ongelmallisina EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä.

Veron porrastamista ei pidetä EU:n valtiontukisääntelyn perusteella valtiontukena, jos se on verojärjestelmän luonteen ja rakenteen mukainen ja sitä sovelletaan johdonmukaisesti. Esimerkkinä tällaisesta toimenpiteestä voidaan pitää veron porrastamista tuotteen haitallisen ominaisuuden perusteella. Muita vähemmän haittaa aiheuttava tuote voidaan verottaa muita lievemmin ilman, että asia tulisi arvioitavaksi valtiontukena. Veron perusteen tulee kuitenkin olla objektiivinen veron tavoitteen kannalta, ja sitä tulee soveltaa yhdenmukaisesti kaikkiin kilpaileviin tuotteisiin.

Euroopan komissio vastaa EU:n valtiontukisääntöjen mukaisuuden valvonnasta. Valtiontuki-valvonnan tavoitteena on taata tasaveroiset toimintaolosuhteet eri jäsenvaltioissa toimivien yritysten välillä ja minimoida jäsenvaltioiden keskinäinen kilpailu valtiontuilla. Tukea myöntävän viranomaisen vastuulla on arvioida, sisältääkö toimenpide EU:n valtiontukisääntöjen mukaista tukea. Jos kyse on valtiontuesta, viranomaisen on ennen tuen täytäntöönpanoa selvitettävä tuen hyväksyttävyyden ja tarvittaessa noudatettava toimenpiteeseen soveltuvaa ilmoitusmenettelyä. Tukia, jotka edellyttävät ennakoilmoitusta, ei saa panna täytäntöön ennen kuin komissio on hyväksynyt asian. Poikkeukset ennakoilmoitusmenettelystä koskevat vähämerkityksellisiä de minimis -tukea ja ryhmäpoikkeusten piiriin kuuluvia tukia.

Jos komissio katsoo verojärjestelmän sisältävän SEUT 107 artiklan mukaista kiellettyä valtiontukea, se vaatii jäsenvaltiota poistamaan tuen tai muuttamaan sitä. Jäsenvaltio voidaan lisäksi velvoittaa perimään tuensaajalta laitton valtiontuki takaisin 10 vuoden ajalta korkoineen. Ennen EU:n jäsenyyttä käyttöön otettu tuki katsotaan tietyn edellytyksin voimassa olevaksi tueksi, johon eivät tule sovellettaviksi tuen takaisinperintää koskevat periaatteet. Jos jäsenvaltio ei noudata komission tekemää päätöstä asetetussa määräajassa, komissio voi saattaa asian EU-tuomioistuimen käsiteltäväksi. Kysymyksen siitä, onko kyseessä kielletty valtiontuki vai ei, ratkaisee viime kädessä EU-tuomioistuin.

Jos jäsenvaltio katsoo, ettei toimenpiteeseen sisälly SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, mutta asiasta on kuitenkin tarpeen saada oikeudellinen varmuus, asia voidaan saattaa komission tutkittavaksi tekemällä oikeusvarmuusilmoitus. Oikeusvarmuusilmoituksen tekeminen ei aiheuta estettä suunnitellun toimenpiteen täytäntöönpanolle, vaan toimenpide on mahdollista laittaa täytäntöön jo ennen komission hyväksyntää.

2.2 Elintarvikkeista annettavat tiedot

Yleistä

Kaikkia elintarvikkeita koskevat yleiset vaatimukset sisältyvät elintarviketietojen antamisesta kuluttajalle annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) N:o 1169/2011, jäljempänä *elintarviketietoasetus*. Elintarvikkeista annettavia tietoja koskevan sääntelyn tarkoituksena on kuluttajan valistaminen sekä suojaaminen terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta. Elintarviketietoasetus on suoraan Suomessa sovellettavaa lainsäädäntöä, ja sitä sovelletaan elintarvikealan toimijoihin elintarvikeketjun kaikissa vaiheissa silloin, kun niiden toiminta liittyy elintarviketietojen antamiseen kuluttajille. Sitä sovelletaan kaikkiin elintarvikkeisiin, jotka on tarkoitettu loppukuluttajille. Elintarviketietoasetusta sovelletaan myös liikkeenharjoittajan tarjoamiin ateriapalveluihin.

Elintarvikkeesta annettavat tiedot eivät saa johtaa ostajaa harhaan elintarvikkeen ominaisuuksien, koostumuksen, luonteen, määrän, alkuperän, valmistus- tai tuotantomenetelmän tai muun vastaavan seikan suhteen. Elintarvikkeella ei myöskään saa ilmoittaa olevan sellaisia erityisiä vaikutuksia tai ominaisuuksia, joita sillä ei ole tai joiden suhteen se ei poikkea muista vastaavista elintarvikkeista.

Pakatut elintarvikkeet

Elintarviketietoasetuksen mukaan valmiiksi pakatuilla elintarvikkeilla tarkoitetaan elintarvikkeita, jotka on ennen myyntiä valmiiksi suljettu pakkaukseen kokonaan tai osittain siten, että pakkauksen sisältöä ei voida muuttaa avaamatta tai rikkomatta pakkausta.

Pakattujen elintarvikkeiden pakolliset pakkausmerkinnät on lueteltu elintarvikeasetuksessa. Elintarvikkeen pakkauksessa tulee ilmoittaa muun muassa elintarvikkeen nimi, ainesosaluettelo, tietyjen ainesosien tai ainesosaryhmien määrät, sisällön määrä, käyttöohje ja ravintoarvo. Pakkausmerkintöjen on elintarviketietoasetuksen mukaan oltava helposti havaittavia, riittävän isokokoisin kirjaimin tehtyjä, helposti luettavia, ymmärrettäviä ja pysyvällä tavalla tehtyjä. Niitä ei myöskään saa peittää, hämärtää tai katkaista millään muulla kuin kirjallisella tai kuvallisella esityksellä.

Ainesosaluettelo ja ravintoarvoilmoitus

Ainesosaluettelo tulee sisällyttää pakattujen elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin. Ainesosaluettelo on otsikoitava ja sen on sisällettävä kaikki ainesosat painon mukaan alenevassa järjestyksessä sellaisina kuin ne ilmoitettiin niiden käyttöhetkellä elintarvikkeen valmistusprosessissa. Elintarviketietoasetuksen mukaan ainesosalla tarkoitetaan elintarvikkeen tuotannossa tai valmistuksessa käytettyä ainetta tai tuotetta, aromit, elintarvikelisiä aineita ja elintarvike-entsyymit sekä koostetun ainesosan osat mukaan lukien, joka on mukana lopullisessa tuotteessa sellaisenaan tai jossakin muussa muodossa. Jäämiä ei pidetä ainesosana.

Elintarviketietoasetuksen mukaan ainesosaluetteloon ei kuitenkaan tarvitse sisällyttää ainesosan sisältämiä aineita, jotka on valmistuksen aikana väliaikaisesti erotettu ja myöhemmin palautettu ylittämättä alkuperäisiä määriä, esimerkiksi mehua tiivistettäessä talteen otettua aromia. Myöskään elintarvikelisiä aineita ja elintarvike-entsyymejä, jotka ovat elintarvikkeessa yksinomaan siksi, että ne sisältyivät yhteen tai useampaan elintarvikkeen ainesosaan elintarvikelisiä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1333/2008, jäljempänä *lisäainasetus*, 18 artiklan siirtoperiaatteen mukaisesti, ei tarvitse ilmoittaa ainesosaluettelossa edellyttäen, että niillä ei ole teknologista vaikutusta lopputuotteessa. Vaikutusta voi arvioida esimerkiksi aineen käyttömäärän perusteella.

Ainesosat on ilmoitettava niiden yksilöllisellä nimellä EU:n elintarviketietolainsäädännön mukaisesti. Esimerkiksi kaikki sakkaroosiryhmät tulee ilmoittaa ainesosaluettelossa sokereina.

Ainesosien ilmoittamisvelvollisuudesta on elintarviketietoasetuksessa säädetty eräitä poikkeuksia. Ainesosaluettelo ei vaadita esimerkiksi tuoreista hedelmistä ja vihanneksista, mukaan lukien peruna, joita ei ole kuorittu, paloitetu tai muutoin vastaavalla tavalla käsitelty. Ainesosaluettelo ei myöskään vaadita hiilihapotetusta vedestä, jonka nimityksestä käy ilmi, että siihen on lisätty hiilihappoa.

Elintarviketietoasetuksessa säädetään myös ravintoarvoilmoituksesta. Ravintoarvoilmoituksella ilmoitetaan lopullisen tuotteen ravintoarvotiedot, ja se on sisällytettävä lähes kaikkien pakkattujen elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin. Ravintoarvoilmoituksen on sisällettävä tiedot tuotteen energiamäärästä kilojouleina ja kilokaloreina ilmaistuna sekä rasvan, tyydyttyneiden rasvojen eli rasvahappojen, hiilihydraattien, sokereiden, proteiiniin ja suolan määrä grammoina. Ravintoarvoilmoituksessa sokereilla tarkoitetaan elintarvikkeissa olevia monosakkarideja ja disakkarideja, mutta ei polyoleja.

Pakkaamattomat elintarvikkeet

Myös pakkaamattomista elintarvikkeista on annettava eräitä tietoja kuluttajille. Elintarviketietoasetuksessa on kuitenkin jätetty jäsenvaltioille liikkumavaraa pakkaamattomien elintarvikkeiden elintarviketietojen suhteen. Pakkaamattomista elintarvikkeista annettavista yleisistä tiedoista säädetään kansallisesti elintarviketietojen antamisesta kuluttajalle annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (834/2014).

Pakkaamattomalla elintarvikkeella tarkoitetaan loppukuluttajalle tarkoitettua elintarviketta, jonka kuluttaja itse pakkaa, joka pakataan kuluttajan pyynnöstä elintarvikkeen luovutuspaikassa, joka on valmiiksi pakattu elintarvikkeen luovutuspaikassa välitöntä myyntiä varten tai joka tarjoillaan elintarvikkeen luovutuspaikassa loppukuluttajalle valmiiksi nautittavaksi.

Vähittäismyyntipaikassa luovutettavista pakkaamattomista elintarvikkeista on ilmoitettava muun muassa tiedot elintarvikkeen nimestä ja ainesosista. Tarjoilupaikassa luovutettavista pakkaamattomista elintarvikkeista ei kuitenkaan tarvitse ilmoittaa muita ainesosatieitoja kuin allergenien ja intoleranssin aiheuttajat. Vähittäismyynti- tai tarjoilupaikassa luovutettavista pakkaamattomista elintarvikkeista ei tarvitse ilmoittaa ravintoarvoa.

Lähtökohtana on, että pakolliset tiedot pakkaamattomista elintarvikkeista on ilmoitettava loppukuluttajalle kirjallisesti elintarvikkeen vähittäismyynti- tai tarjoilupaikassa. Tietojen tulisi olla helposti havaittavissa pakkaamattoman elintarvikkeen läheisyydessä selkeässä esitteessä, taulussa tai muulla vastaavalla tavalla, esimerkiksi sähköisellä näytöllä.

Elintarviketietojen valvonta

Elintarvikevalvonnasta säädetään virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta

ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2017/615 (virallista valvontaa koskeva asetus), jäljempänä *elintarvikevalvonta-asetus*, ja elintarvikelaissa (297/2021). Elintarvikeeturvallisuuden lisäksi elintarvikevalvonnan tavoitteena on varmistaa, että elintarvikkeet tai niistä annettavat tiedot eivät johda kuluttajaa harhaan ja että toiminta, tuotteet ja tuotteista annettavat tiedot täyttävät elintarvikelainsäädännön vaatimukset.

Elintarvikealan toimijoiden valvonta on pääasiallisesti kunnan vastuulla. Aluehallintoviraston tehtävänä on ohjata ja arvioida alueellaan olevien kuntien suorittamaa elintarvikevalvontaa. EU:n jäsenvaltioista ja EU:n ulkopuolelta tuotavia muita kuin eläinperäisiä elintarvikkeita valvoo Tulli. Ruokavirasto valvoo EU:n ulkopuolelta tuotavia eläimistä saatavia elintarvikkeita.

Elintarvikealan toimijan on tehtävä ilmoitus elinkeinotoiminnasta valvontaviranomaiselle rekisteröintiä varten. Elintarvikealan toimijoilla on elintarvikelain mukaan oltava järjestelmä, jonka avulla toimija tunnistaa ja hallitsee toimintaansa liittyvät vaarat ja varmistaa, että sen toiminta ja elintarvikkeet täyttävät elintarvikesääntelyn vaatimukset. Valvontaviranomaiset arvioivat yrityksen omavalvonnan toimivuutta ja riittävyttä. Valvonnan suorittamiseksi voidaan tehdä esimerkiksi tarkastuksia valvontakohteessa, ottaa tarvittavia näytteitä sekä tutustua asiakirjoihin ja elintarviketietoihin. Valvontaviranomaiset tekevät elintarvikevalvontaa kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa. Elintarvikevalvonta-asetus edellyttää valvontaviranomaisten suorittamalta elintarvikevalvonnalta säännöllisyyttä, riskiperusteisuutta ja tarkoituksemukaista tiheyttä. Myös kuluttajat voivat antaa valvontaviranomaisille palautetta esimerkiksi puutteista elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä.

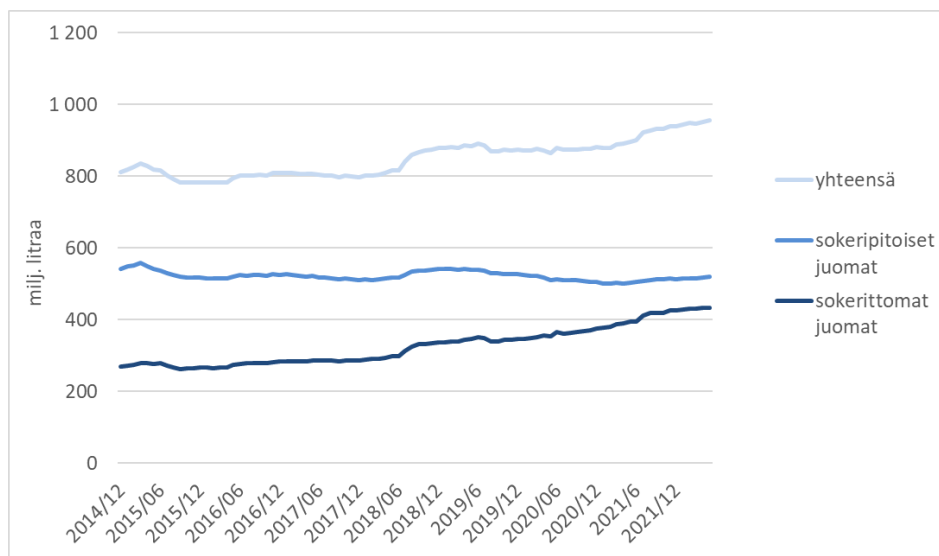
Valvontaviranomaiset voivat elintarvikelain mukaan määrätä kuluttajaa korjaamaan epäkohdan muun muassa, jos elintarvikkeesta annetut tiedot voivat aiheuttaa vaaraa ihmisen terveydelle tai johtaa kuluttajaa harhaan. Elintarvikesäännösten vastaisuus määrätään korjattavaksi välittömästi tai valvontaviranomaisen asettamassa määräajassa. Valvontaviranomainen voi myös määrätä elintarvikkeen poistettavaksi markkinoilta muun muassa, jos siitä annettavat tiedot ovat olennaisesti säännösten vastaisia. Valvontaviranomainen voi tarvittaessa tehostaa antamaansa määräystä uhkasakolla. Elintarvikealan toimijalle voidaan myös määrätä vähintään 300 euron ja enintään 5 000 euron elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu, jos toimija harjoittaa elintarvikkeiden markkinointia säännösten vastaisella tavalla.

2.3 Käytäntö

2.3.1 Virvoitusjuomien kulutus ja verotuotot

Virvoitusjuomia verotettiin vuonna 2021 noin 930 miljoonaa litraa. Kuten alla olevasta kuvasta 2 ilmenee, sokeripitoisten juomien kulutus on ollut suhteellisen vakaata, kun taas sokerittomien juomien verollinen kulutus on kasvanut. Sokerittomien juomien osuus veropohjasta on kasvanut noin kolmanneksesta noin 45 prosenttiin vuoden 2014 jälkeen. Sokerittomien juomien kulutuksen kasvu johtuu ennen kaikkea tullitariffin nimikkeeseen 2202 kuuluvien sokerittomien limonadien ja makuvesien kulutuksen kasvusta. Virvoitusjuomaveron veropohjaan on myös tehty ajanjaksolla eräitä vähäisiä tarkennuksia, kuten maustamattomien kasvipohjaisten maitoa korvaavien juomien sekä jääpalojen poistaminen veropohjasta vuoden 2017 alusta.

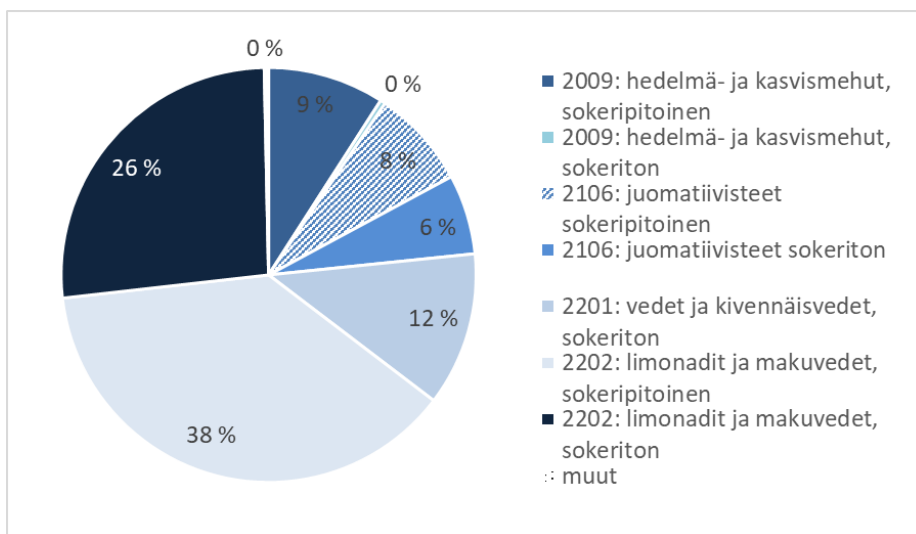
Kuva 2. Verotettujen sokeripitoisten ja sokerittomien juomien määrän kehitys, liukuva 12 kuukauden summa

Virvoitusjuomien verollisesta kulutuksesta selvästi suurin ryhmä on nimikkeen 2202 erilaisista limonadeista ja maustetuista vesistä koostuva tuoteryhmä, joka muodosti noin kaksi kolmasosaa veropohjasta vuonna 2021. Nimikkeen 2106 mehutiivisteiden ja kiinteiden juoma-ainesten osuus veropohjasta oli noin 14 prosenttia ja nimikkeen 2201 vesien osuus noin 12 prosenttia. Nimikkeen 2009 hedelmä- ja kasvispohjaisten täysmehujen osuus oli noin 9 prosenttia.

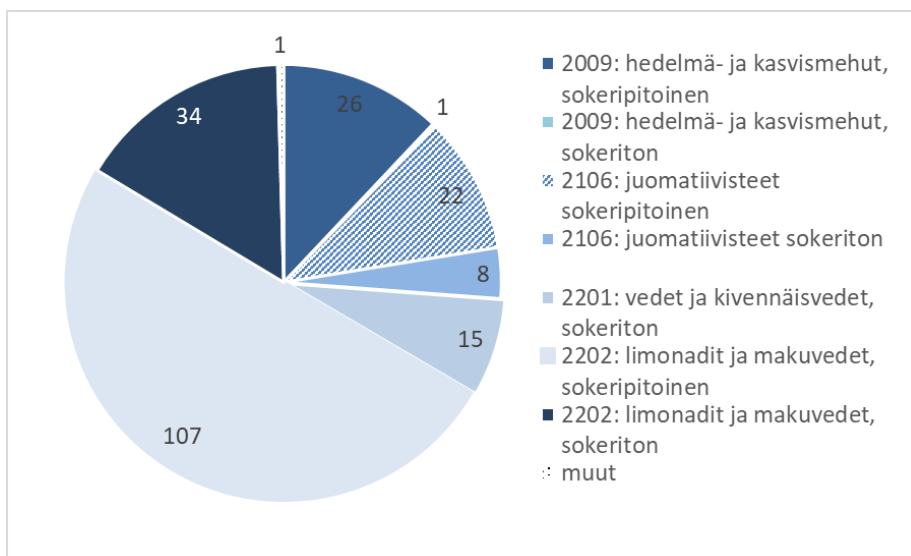
Sokeripitoisten juomien kulutuksen jakautumisesta eri sokeripitoisuuden juomiin ei ole käytettävissä julkisia tietoja. Voidaan arvioida, että tyypillisesti sokeripitoisten juomien sokeripitoisuus on noin 8-10 grammaa sokeria 100 millilitrassa juomaa. Kauppojen valikoimista löytyy juomia, joiden sokeripitoisuus on selvästi tätä korkeampi, mutta toisaalta etenkin nimikkeen 2202 juomavalikoimasta löytyy myös merkittävästi juomia, joiden sokeripitoisuus on matalampi.

Kuva 3. Virvoitusjuomaveron veropohjan jakautuminen veroluokittain vuonna 2021, prosenttia

Virvoitusjuomaverokertymän arvioidaan olevan noin 213 miljoonaa euroa vuonna 2023. Kuten alla olevasta kuvasta ilmenee, verokertymästä kolme neljäsosaa kertyy sokeripitoisten juomien kulutuksesta, koska niiden verotaso on 2,5-kertainen sokerittomien juomien veroon nähden.

Kuva 4. Virvoitusjuomaveron arvioidun verokertymän jakautuminen tuoteryhmittäin vuonna 2023, miljoonaa euroa

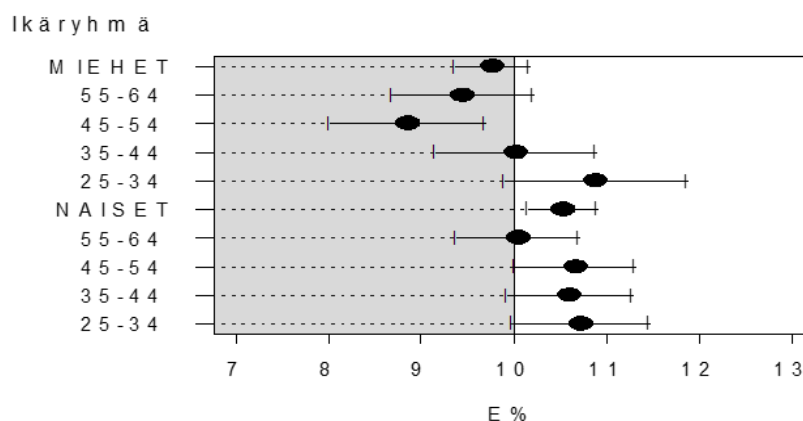

2.3.2 Suomalaisen sokerinsaanti

Sokerin käyttö ja kansanterveydellinen merkitys Suomessa

Maailman terveysjärjestö julkaisi vuonna 2016 suosituksia lihavuuden ja diabeteksen yleistyksen hillitsemiseksi (WHO 2015: Fiscal Policies for Diet and Prevention of Noncommunicable Diseases; WHO 2016: Report of the Commission on Ending Childhood Obesity). Järjestö suosittelee muiden toimenpiteiden ohella tehokkaan sokeripitoisiin juomiin kohdistuvan veron käyttöönottoa kyseisten tuotteiden kulutuksen vähentämiseksi. Järjestö on arvioinut runsaan sokerin käytön olevan haitallista terveydelle ja suosittaa, että lisättyä sokeria olisi ruokavaliossa korkeintaan 10 prosenttia, mieluiten 5 prosenttia kokonaisenergiasta (WHO 2015: Guideline: Sugars intake for adults and children). Alla olevasta kuvasta ilmenee sokerin saanti kokonaisenergiasta suomalaisilla aikuisilla verrattuna suositukseen FinRavinto 2017 -tutkimuksen perusteella (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti12/2018).

Kuva 5. Sokerin saanti aikuisilla kokonaisenergiasta verrattuna suositukseen (10 energiaprosenttia) FinRavinto 2017 -tutkimuksen perusteella.

Suomalaiset ruoankäyttötutkimukset ovat osoittaneet, että lisättyä sokeria on erityisen runsaasti lasten ja nuorten ruokavaliossa, etenkin juomissa.

Eri tutkimuksista koottujen tietojen perusteella suomalaisten sokerin saannin lähteet vaihtelevat iän, sukupuolen ja sosioekonomisen taustan perusteella. Seuraavasta taulukosta ilmenevät sokerin lähteet ikäryhmittäin ja sukupuolen mukaan jaoteltuina.

Taulukko 1. Suomalaisen sokerinsaanti eri elintarvikkeista eri tutkimuksista kerättyä vuosina 2015–2020

Sakkaroosin saanti			
	E-%	g/vrk	Tärkeimmät lähteet
Naiset			
25-64 v.	10,5	43	Hedelmät, marjat ja -ruoat (26 %), sokeri ja makeiset (21 %), kahvileipä (17 %), maitovalmisteet (15 %) ja juomat (14 %)

65-74 v.	9,3	22	Hedelmät, marjat ja -ruoat (36 %), kahvileipä (19 %), juomat (16 %), sokeri ja makeiset (11 %), ja maitovalmisteet (10 %)
Miehet			
25-64 v.	9,7	53	Juomat (25 %), sokeri ja makeiset (23 %), hedelmät, marjat ja -ruoat (21 %), kahvileipä (15 %) ja maitovalmisteet (11 %)
65-74 v.	9,3	44	Hedelmät, marjat ja -ruoat (31 %), juomat (20 %), sokeri ja makeiset (20 %), kahvileipä (18 %) ja maitovalmisteet (6 %)
Lapset			
3 v.	13	41	Mehujuomat (27 %), sokeripitoiset maitovalmisteet (25 %), suklaa ja makeiset (12 %), makeat leivonnaiset (11 %), hedelmä- ja marjakeitot (8 %)
6 v.	13		

Suomessa on seurattu aikuisväestön ruoankäyttöä ja ravintoaineiden saantia vuodesta 1982 alkaen FinRavinto-tutkimuksissa (Ravitsemus Suomessa FinRavinto 2017 -tutkimus ja Kaartinen ym. 2021 Lääkärilehti - Aikuisväestön ruoankäytön ja ravintoaineiden saannin muutokset vuosina 1997–2017: kansallinen FinRavinto-tutkimus). Ne on toteutettu viiden vuoden välein osana Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kansallisia väestön terveystarkastustutkimuksia. Ruoankäyttöä on tutkittu ruokapäiväkirjoilla vuoteen 1992 asti ja haastatteluilla vuodesta 1997 alkaen sekä keräämällä veri- ja virtsanäytteitä ravitsemuksen biomarkkerianalyysiin. Tutkimuksissa havaitut ruokavaliomuutokset ovat olleet yhteydessä seerumin kolesterolitasojen sekä verenpaineen laskuun kuluneina vuosikymmeninä.

Väestön hyvään ravitsemustilanteeseen tähtäävä ravitsemuspolitiikka ja terveydenhuollon toimijoiden tarjoama ravitsemusohjaus edellyttävät luotettavaa tietoa ravitsemuksen nykytilasta sekä pidemmän aikavälin muutoksista. FinRavinto-tutkimuksissa on raportoitu myös energia- ja ravintoaineiden, kuidun sekä eräiden vitamiinien ja kivennäisaineiden saannin muutoksia aikuisväestössä vuodesta 1997 vuoteen 2017.

Sokerin ja makeisten sekä sokerilla makeutettujen juomien kulutuksessa tapahtui vain vähän muutosta 20 vuoden aikavälillä. Sakkaroosin saanti väheni vuosien 2012 ja 2017 välillä, mikä voi olla seurausta arkiruokailussa tärkeiden elintarvikeryhmien, esimerkiksi jogurttien, sakkaroosipitoisuuksien pienentymisestä tai sokeripitoisiin elintarvikkeisiin kohdistuvasta aliraportoinnista. Miehillä sokeroitujen limonadien ja mehujen kulutus ei eronnut vuosien 1997 ja 2017 vertailussa. Miehillä sokerin ja makeisten kulutus väheni vuodesta 2012 vuoteen 2017. Naisilla sokeroitujen juomien sekä sokerin ja makeisten kulutus pysyi samalla tasolla yli tutkimusjakson.

Lasten ja nuorten sokerinsaanti

Sokerin merkitys eri ikäisten lasten ja nuorten energianlähteenä on suositusta suurempi ja runsaampaa kuin aikuisväestöllä. Alle 10-vuotiailla lapsilla valtaosa lisättyä sokeria sisältävistä juomista on maitopohjaisia, esimerkiksi juotavia jogurtteja ja mehuja, teini-ikäisillä limonadeja ja energiajuomia. Yläasteikäiset pojat käyttävät tyttöjä enemmän limonadeja ja energiajuomia.

Maistuva koulu -hankkeessa aineistoa kerättiin vuosina 2018–2020 viidestä kunnasta. Virvoitus- ja energiajuomien käytöstä välipaloina kysyttiin 3.–6. luokkalaisilta. Aineisto kattoi 2 773 lasta. Kaikki luokka-asteet mukaan luettuina limonadeja tai energiajuomia välipaloina raportoi käyttävänsä kerran viikossa 19,8 prosenttia, 2–4 päivänä viikossa 15,8 prosenttia, 5–6 päivänä

viikossa 3,1 prosenttia, kerran päivässä 1,4 prosenttia ja useita kertoja päivässä 2,2 prosenttia lapsista. Pojilla käyttö oli yleisempää kuin tytöillä.

Sokeri ja terveyshaitat

Sokerista saadaan energiaa, joka vaikuttaa painoon. Jos ihminen saa energiaa enemmän kuin kuluttaa, hän lihoo. Sokerilla makeutettujen juomien, kuten limonadien ja mehujen, runsaan käytön on havaittu olevan yhteydessä ylipainoon sekä lapsilla että aikuisilla. Lihavuus yleistyy erityisesti lapsilla, nuorilla ja nuorilla aikuisilla. Lihavuuden esiintyvyydessä on sosioekonomisia terveyseroja. Lihavuus on huomattavasti yleisempää vähän koulutettujen keskuudessa, ja perhetausta heijastuu myös lasten asemaan; vähän koulutettujen äitien lapset ovat lihavampia. Lihavan henkilön, jonka painoindeksi on yli 30, riski sairastua 2-tyypin diabetekseen on 7,2-kertainen suhteessa normaalipainoisen riskiin. Diabetesta sairastaa jo yli 500 000 suomalaista, ja tauti vie 15 prosenttia terveydenhuollon menoista. Ennusteen mukaan sairastuneiden määrä voi jopa kaksinkertaistua seuraavien 10–15 vuoden aikana.

Sokerilla makeutettujen limonadien ja mehujen runsaan käytön on havaittu olevan yhteydessä lisääntyneeseen tyyppiin 2 diabeteksen vaaraan. Runsas ja toistuva sokerin käyttö on myös yhteydessä hammaskariekseen.

2.4 Nykytilan arviointi

Virvoitusjuomavero ohjauskeinona

Terveysperusteisia veroja perustellaan usein sillä, että kuluttajat eivät välttämättä kulutus päätöksissään ota huomioon itselleen tai muulle yhteiskunnalle tulevaisuudessa realisoituvia terveyshaittoja ja -kustannuksia. Tällöin ohjaavalla verolla voitaisiin korjata kuluttajien käyttäytymistä huomioimaan nämä vaikutukset. Ongelmana kuitenkin on, että veroa ei välttämättä voida kohdentaa oikein terveydelle haitallisiin tuotteisiin, että verotaso ei kyetä mitoittamaan oikein tai että vero ei vaikuta kulutukseen. Veron toimeenpanosta aiheutuvat hallinnolliset kustannukset niin julkiselle hallinnolle kuin yrityksille voivat myös nousta merkittäviksi ottaen huomioon, että etenkin valmisteveroihin liittyy mittavia raportointi- ja seurantavelvoitteita. Siten riskinä on, että verosta aiheutuvat terveyshyödyt jäävät pienemmiksi kuin siitä aiheutuvat yhteiskunnalliset kustannukset.

Terveysohjauksen kohdentaminen juomiin lieventää ongelmia siksi, että juomien terveyshaitta on määriteltävissä niiden sisältämäksi sokeriksi. Usein juomien kulutuksesta ei myöskään pääsääntöisesti voida katsoa syntyvän ravitsemuksellista hyötyä, jolloin niiden kulutuksen vähentämisestä ei voitaisi katsoa olevan terveydellistä haittaa eri väestöryhmissä. Lisäksi juomat eivät tuo kylläisyyden tunnetta, joten niitä voi nauttia enemmän kuin kiinteitä elintarvikkeita, mikä voi lisätä sokerin saantia. Juomien kokonaissokeripitoisuuteen perustuvan vero-ohjauksen on myös todettu Suomessa vaikuttaneen kulutukseen toivotulla tavalla ja vähentäneen juomien sisältämän sokerin kulutusta (Kosonen T. & Savolainen R., Makeisveron vaikutus makeisten hintoihin ja kulutukseen, Palkansaajien tutkimuslaitos, Raportteja 38, 2019). Keskeinen syy onnistuneelle vero-ohjaukselle on se, että korkean sokeripitoisuuden juomille löytyy kuluttajien näkökulmasta riittävän samankaltaisia vähäsokerisia tai sokerittomia korvaavia tuotteita, joihin kulutus voi siirtyä. Juomat ovat myös suhteellisen selkeästi määriteltävissä oleva tuoteryhmä ja verovelvollisten määrä on rajallinen, mikä pienentää veronkannon hallinnollisia kustannuksia.

Nykyinen virvoitusjuomaveron porrastus merkitsee, että sokerittoman ja sokeripitoisen juoman veroero on 19 senttiä litralta, mutta kaikkien sokeripitoisten juomien vero on saman suuruinen juoman sokeripitoisuudesta riippumatta.

Kotimaisten marja- ja hedelmämeijujen verokohtelu

Vuoden 1940 virvoitusjuomien valmisteveroa koskeneella lailla pyrittiin verotuoton saamisen lisäksi vähentämään keinotekoisien virvoitusjuomien kulutusta ja tätä kautta edistämään kotimaisten hedelmien ja marjojen käyttöä juomateollisuudessa. Mehutiivisteitä verotettiin, mutta veroa ei kannettu eräistä marjoista, kuten herukasta, karpalosta, mustikasta, puolukasta ja tyrni-marjasta, valmistetuista juomista kotimaisen tuotannon suojaamiseksi. EU-jäsenyyden myötä kotimaisista marjoista valmistettujen juomien verovapaus poistettiin tuontituotteita syrjivänä ja siten EU-säännösten vastaisena.

Virvoitusjuomien pienvalmistus rajattiin virvoitusjuomaveron ulkopuolelle vuoden 1999 alusta. Veroa ei kannettu, jos juomat oli valmistanut muista alan toimijoista riippumaton valmistaja, jonka vuosituotanto oli enintään 50 000 litraa virvoitusjuomaa. Muutoksella haluttiin välttää tilanteet, joissa sekä verottajan että verovelvollisen hallinnollisen työn määrä ja kustannukset ovat kohtuuttoman suuret kannetun veron määrään nähden. Nähtiin, että lakiin otettu 50 000 litran vuosituotannon määrä rajaa veron ulkopuolelle suuren osan hedelmä-, marja- ja kasvismeijujen pienvalmistuksesta, jota harjoitetaan erityisesti maatalouden sivuelinkeinona. Pienvalmistajien verovapaus koski yhtäläisesti myös toisessa EU:n jäsenvaltiossa sijaitsevassa pienyrityksessä tuotettuja virvoitusjuomia sekä EU:n ulkopuolelta Suomeen tuotuja virvoitusjuomia. Vuoden 2020 alusta pienvalmistuksen vuosituotannon raja nostettiin 70 000 litraan virvoitusjuomien pienvalmistuksen tukemiseksi hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti.

Virvoitusjuomaveron nykyinen veropohja on veron fiskaalisen tavoitteen mukaisesti laaja. Fiskaalisen veron tuleekin kattaa juomat riittävän laajasti, jotta vero kohtelee juomia tavoitteesensa nähden neutraalisti. Yksittäisten tuotteiden tai tuoteryhmien rajaaminen pois fiskaalisen veron veropohjasta on valtiontukisäännösten valossa ongelmallista. Jos veropohjasta rajataan pois jokin juoma tai juomaryhmä, nousee veronalaisten ja veron ulkopuolella olevien tuotteiden välisistä rajauksista esiin veropohjan syrjivyyteen ja valtiontukeen liittyviä kysymyksiä. Näihin kysymyksiin liittyen marjameijuilta poistettiin verovapaus EU:hun liityttäessä. Samasta syystä makeisten verottamisesta luovuttiin kahteen otteeseen, ensin vuoden 2000 ja sitten vuoden 2017 alusta, ja veron ulkopuolella olleet maustamatonta maitoa korvaavat tuotteet vapautettiin verosta samoin vuoden 2017 alusta.

Valtiontukikantelut

Euroopan komissiolle on tehty vuosina 2013–2021 yhteensä kolme virvoitusjuomaveron veropohjan rajauksiin liittyvää valtiontukikantelua, joissa katsottiin virvoitusjuomaveron sisältävän kiellettyä valtiontukea veron ulkopuolelle jääville tuotteille. Kanteluista yksi koski veropohjaa siltä osin kuin maustamatonta maitoa oli rajattu veron ulkopuolelle mutta sitä korvaavat maustamattomat kasvipohjaiset juomat, kuten kaura- ja soijajuomat, kuuluivat veron piiriin. Toinen kantelu koski puolestaan virvoitusjuomaveron veropohjan määrittelyä laajemmin.

Kahden ensinnä mainitun kantelun osalta komissio ilmoitti epävirallisena kantanaan, että nyky-muotoiseen, tullitariffin nimikkeisiin sidottuun ja fiskaalisiin perusteisiin kannettavaan veroon voi sisältyä kiellettyä valtiontukea katsottavia elementtejä. Kasvipohjaisten juomien ja maidon erilaista verokohtelua voitiin pitää virvoitusjuomaverotuksessa epäkohtana, mistä johtuen vero-

pohjaa muutettiin rajaamalla kasvipohjaiset juomat tietyin edellytyksin pois veron piiristä. Useamman vuoden kestäneen alustavan tutkinnan jälkeen komissio lopetti kummankin kantelun käsittelyn aloittamatta muodollista tutkintamenettelyä.

Kolmannen, vuonna 2021 vireille tulleen kantelun alustava tutkinta on käynnissä. Komissio on tämänkin kantelun kohdalla pyytänyt lisäselvitystä valtiontukikysymysten arvioimiseksi. Komissio on kiinnittänyt huomiota muun muassa veden sekä kahvin ja teen verokohteluun. Veden osalta kyse on siitä, että virvoitusjuomaveroa kannetaan nimikkeen 2201 vesistä ja kivennäisvesistä vain, jos ne on pakattu tilavuudeltaan enintään viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen. Kahvin ja teen osalta on puolestaan kyse siitä, että ne on rajattu veron ulkopuolelle, kun taas nimikkeeseen 2106 kuuluvat kiinteässä muodossa olevat juoma-aineet kuuluvat veron piiriin.

Jos komissio alustavan tutkinnan perusteella toteaa, että verojärjestelmän soveltuvuudesta yhteismarkkinoille on epäilyjä, se voi päättää aloittaa asiassa muodollisen tutkintamenettelyn. Tällaista päätöstä ei ole toistaiseksi tehty. Vireillä oleva virvoitusjuomaveroa koskeva kantelu on kuitenkin syytä huomioida virvoitusjuomaverolain muutosten valmistelussa.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on muuttaa virvoitusjuomaveroa nykyistä voimakkaammin terveysperusteiseen suuntaan. Tavoitteena on ohjata kulutusta ja tuotantoa korkean sokeripitoisuuden juomista vähemmän sokeria sisältäviin juomiin.

Tarkoituksena on myös tarkistaa virvoitusjuomaveron veropohjaa käynnissä olevan valtiontukiarvioinnin perusteella.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Virvoitusjuomien valmistevero ehdotetaan porrastettavaksi nykyisen kahden veroluokan sijaan kuuteen veroluokkaan. Alimman veroluokan veroa kannettaisiin niistä tuotteista, jotka eivät sisällä lisättyä sokeria. Alimpaan veroluokkaan kuuluisivat sokerittomien juomien ohella sellaiset juomat, kuten täysmehut, jotka sisältävät vain luontaista sokeria. Lisättyä sokeria sisältämättömien juomien vero olisi 13 senttiä litralta ja vastaisi nykyistä sokerittomien juomien verotasoa. Lisättyä sokeria sisältävien juomien vero olisi jatkossa porrastettu viiteen veroluokkaan tuotteen kokonaissokeripitoisuuden perusteella. Lisättyä sokeria sisältävien juomien veron määrä olisi 19, 25, 32, 39 tai 46 senttiä litralta.

Makeuttamattomien ja maustamattomien vesien ja kivennäisvesien verotusta muutettaisiin siten, että virvoitusjuomaveroa kannettaisiin myös yli viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen pakatuista juomista.

Lisäksi ehdotetaan, että veron piiristä poistettaisiin kiinteät juoma-aineet.

Kotimaisia marja- ja hedelmämehuja ei rajattaisi veropohjaltaan fiskaalisen virvoitusjuomaveron ulkopuolelle valtiontukisääntelystä johtuen. Ehdotettava veromalli kuitenkin pääsääntöisesti alentaisi sellaisten niin kotimaisten kuin ulkomaistenkin marja-, kasvis- ja hedelmämehujen veroa, jotka eivät sisällä lisättyä sokeria.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetut veromuutokset vähentäisivät virvoitusjuomaveron tuottoa noin 2 miljoonaa euroa veropohjaan ehdotettujen rajausten takia. Verotasot on pyritty mitoittamaan siten, että veron piiriin jatkossakin kuuluvien juomien keskimääräinen verotaso säilyisi ennallaan, mutta veroa porrastettaisiin lisättyä sokeria sisältävien juomien osalta juoman kokonaissokeripitoisuuden mukaan. Lisättyä sokeria sisältävien sokeripitoisten juomien kulutuksesta kerättävä verotuotto lisääntyisi noin 12 miljoonaa euroa. Vain luontaista sokeria sisältävien sokeripitoisten juomien kulutuksesta kerättävä verotuotto vähenisi puolestaan noin 12 miljoonaa euroa. Kiinteiden juoma-ainesten jättäminen veron ulkopuolelle vähentäisi verotuottoa noin 2 miljoonaa euroa. Yli viiden litran pakkauksissa olevat vedet lisättäisiin veron piiriin, mutta verotuottovaikutus jäisi todennäköisesti tältä osin vähäiseksi.

Vaikka verotasot on pyritty mitoittamaan vastaamaan nykyistä keskimääräistä verotasoa, on mahdollista, että todellisuudessa keskimääräinen verotaso ja siten verotuotto muuttuu, koska virvoitusjuomaveron alaisten juomien sokeripitoisuuksista ei ole ollut käytettävissä tarkalla tasolla tietoa. Verotuottoarviot on myös tehty staattisesti eli ottamatta huomioon veromuutosten vaikutuksia kulutukseen. Veromuutos voi alentaa verotuottoa, jos kulutus siirtyy lievemmin verotettuihin vähemmän sokeria sisältäviin juomiin, vain luontaista sokeria sisältäviin juomiin tai veropohjan ulkopuolisiin juomiin.

Vain luontaista sokeria sisältävien sokeripitoisten juomien vero alenisi 32 sentistä litralta 13 senttiin litralta eli noin 60 prosenttia. Lisättyä sokeria sisältävien juomien verotaso nousisi keskimäärin 10 prosenttia 32 sentistä litralta arviolta noin 35 senttiin litralta. Alla olevassa taulukossa on esitetty verotasojen muutokset lisättyä sokeria sisältävillä juomilla. Vero kiristyisi juomilla, joiden sokeripitoisuus ylittää 8 grammaa 100 millilitrassa. Vero puolestaan alenisi alle 5 grammaa sokeria 100 millilitrassa sisältäviltä juomilta. Hyvin vähän tai hyvin paljon sokeria sisältävillä juomilla verotason prosentuaalinen muutos olisi suuri, yli 40 prosenttia. Tyypillisesti lisättyä sokeria sisältävien juomien sokeripitoisuus on 8–11 grammaa 100 millilitrassa. Näiden juomien verotaso nousisi 22 prosenttia.

Taulukko 2. Lisättyä sokeria sisältävien juomien verojen ehdotetut muutokset eri kokonaissokeripitoisuuksilla

Sokeripitoisuuden alaraja	Sokeripitoisuuden yläraja	Nykyinen vero, eur/l	Uusi vero	Muutos, snt/l	Muutos, %
g/100ml	g/100ml	snt/l	snt/l	snt/l	%
0	2,5	32	19	-13	-41 %
2,5	5	32	25	-7	-22 %
5	8	32	32	0	0 %
8	11	32	39	7	22 %
11		32	46	14	44 %

keskimäärin	32	35	3	10 %
--------------------	-----------	-----------	----------	-------------

Lisättyä sokeria sisältävien juomien osalta veroporrastus alentaisi kokonaissokeripitoisuudeltaan alle 5 grammaa sokeria 100 millilitrassa sisältävien juomien hintoja tuoteryhmästä riippuen keskimääräisillä hintatiedoilla laskettuna 2–13 prosenttia ja korottaisi tyyppillisen määrän tai paljon sokeria sisältävien juomien, eli kokonaissokeripitoisuudeltaan vähintään 8 grammaa sokeria 100 millilitralta sisältävien juomien, hintoja keskimäärin 2–14 prosenttia. Veromuutoksen prosentuaalinen hintavaikutus vaihtelisi kuitenkin suuresti riippuen juoman hinnasta. Alla olevassa taulukossa on kuvattu veromuutoksen vaikutus erilaisten esimerkkijuomien hintoihin. Veromuutoksen seurauksena veron osuus vähittäismyyntihinnasta nousisi varsin korkeaksi hinnaltaan edullisemmilla juomilla, joissa on keskimääräistä enemmän sokeria. Samoin tiivisteiden verorasitus nousisi korkeaksi. Yli viiden litran vähittäismyyntipakkauksissa olevan veden hinta nousisi selvästi, koska veron määrä olisi suuri suhteessa tuotteen hintaan. Vaikutusarvioissa on oletettu, että veromuutos siirtyisi täysimääräisenä hintoihin.

Taulukko 3. Veromuutoksen vaikutus erilaisten esimerkkijuomien hintaan

	So-keri-pitoisuus	Hinta eur/l	Valmiste-vero nykyisin eur/l	Uusi valmiste-vero eur/l	Vero-muu-tos %	Uusi hinta eur/l	Hinta-muu-tos eur/l	Hinta-muu-tos %	Valmiste-veron osuus hinnasta %
SOKERIPITOISET									
Appelsiinitäysmehu, ei lisättyä sokeria	10	1,79	0,32	0,13	-59 %	1,57	-0,22	-12 %	8 %
Mehujuoma	6,9	1,19	0,32	0,32	0 %	1,19	0,00	0 %	27 %
Pillimehu	7,4	2,25	0,32	0,32	0 %	2,25	0,00	0 %	14 %
Mehutiiviste, lisättyä sokeria sisältävä 1+3	7,3	2,97	1,28	1,28	0 %	2,97	0,00	0 %	43 %
Mustaherukkamehutiiviste 1+4	9,6	9,24	1,60	1,95	22 %	9,64	0,40	4 %	20 %
Mustaherukkamehutiiviste sokeriton 1+4, ei lisättyä sokeria	1,1	9,98	1,60	0,65	-59 %	8,90	-1,08	-11 %	7 %
Kolajuoma 2x1,5l	10,6	0,98	0,32	0,39	22 %	1,06	0,08	8 %	37 %
Kolajuoma 0,5l	10,6	3,98	0,32	0,39	22 %	4,06	0,08	2 %	10 %
Kolajuoma 1,5l	10,6	1,59	0,32	0,39	22 %	1,67	0,08	5 %	23 %
Virvoitusjuoma, kaupan oma merkki 1,5l	9	0,73	0,32	0,39	22 %	0,81	0,08	11 %	48 %
Energiajuoma	11,5	7,21	0,32	0,46	44 %	7,37	0,16	2 %	6 %
SOKERITTOMAT									
Mehujuoma, ei lisättyä sokeria	0,3	1,09	0,13	0,13	0 %	1,09	0,00	0 %	12 %
Pillimehu, ei lisättyä sokeria	0,1	1,95	0,13	0,13	0 %	1,95	0,00	0 %	7 %
Mehutiiviste, ei lisättyä sokeria 1+3	0,1	2,06	0,52	0,52	0 %	2,06	0,00	0 %	25 %
Kolajuoma 2x1,5l	0	0,75	0,13	0,13	0 %	0,75	0,00	0 %	17 %
Kolajuoma 0,5l	0	3,90	0,13	0,13	0 %	3,90	0,00	0 %	3 %
Kolajuoma 1,5l	0	1,46	0,13	0,13	0 %	1,46	0,00	0 %	9 %
Virvoitusjuoma, kaupan oma merkki 1,5l, ei lisättyä sokeria	0	0,73	0,13	0,13	0 %	0,73	0,00	0 %	18 %

Kivennäisvesi 1,5l	0	1,46	0,13	0,13	0 %	1,46	0,00	0 %	9 %
Vesi 5,15l	0	0,39	0	0	-	0,53	0,15	38 %	24 %

Merkittävin verorasituksen muutos kohdistuisi nimikkeen 2009 täysmehuihin, joissa ei ole lisättyä sokeria. Näiden juomien hinta alenisi arvonlisävero mukaan luettuna keskimäärin runsas 20 senttiä litralta eli keskimäärin noin 7 prosenttia. Samanaikaisesti lisättyä sokeria sisältävien mehutuotteiden hinnat nousisivat veroporrastuksen myötä keskimäärin 7–13 prosenttia.

Sokerittomien juomien verotaso säilyisi nykyisellään. Muiden juomaryhmien veromuutokset merkitsevät kuitenkin sitä, että veroero lisättyä sokeria sisältävien ja lisättyä sokeria sisältämättömien juomien välillä olisi jatkossa 0–33 senttiä litralta, kun se nykyisin on 19 senttiä litralta.

Ehdotettu veromuutos poistaisi oluen osalta alkoholiveron ja virvoitusjuomaveron välisen nykyisen epäkohdan, jossa alkoholipitoisen oluen verotaso voi olla matalampi kuin alkoholittoman oluen verotaso. Nykyisin sokeripitoisten juomien valmistevero on korkeampi kuin alkoholivero sellaisella vähän alkoholia sisältävällä oluella tai etyylialkoholipohjaisen juomalla, joka juuri ylittää alkoholipitoisuuden rajan, jolla juoma määritetään alkoholiveron piiriin. Jatkossa veroero riippuisi juoman sokeripitoisuudesta. Alkoholittoman oluen verotaso laskisi, koska oluessa ei ole lähtökohtaisesti lisättyä sokeria. Alkoholittoman eli enintään 0,5 prosenttia alkoholia sisältävän oluen virvoitusjuomavero olisi jatkossa pienempi kuin esimerkiksi 0,6 prosenttia alkoholia sisältävän oluen alkoholivero.

Ehdotetuilla veroporrastuksilla voi olla kulutettujen juomien sokeripitoisuutta vähentäviä vaikutuksia kahta kautta; joko niin, että kuluttajat vähentävät korkean sokeripitoisuuden juomien kulutusta tai siirtyvät kuluttamaan vähemmän sokeria sisältäviä tai vain luontaista sokeria sisältäviä juomia, tai siten, että juomien valmistajat muokkaavat juomia vähemmän tai vain luontaista sokeria sisältäviksi. Veromuutoksella voi kuitenkin olla myös kulutettujen juomien sokeripitoisuutta lisäävä vaikutus ennen kaikkea silloin, jos vain luontaista sokeria sisältävien juomien kulutus kasvaa niiden veronalennuksen myötä.

Veromuutoksen aiheuttamia kokonaisvaikutuksia kulutukseen ei kuitenkaan ole pystytty riittävän luotettavasti arvioimaan. Vaikutukset riippuvat merkittävästi siitä, kuinka läheisinä korvaavina tuotteina kuluttajat kokevat eri juomalajit, lisättyä ja luontaista sokeria sisältävät tai sokerittomat juomat ja eri sokeripitoisuuksien juomat. Veromuutoksen vaikutus kuluttajan valintoihin voi olla pieni, jos tietyn juoman kulutus on suhteellisen riippumaton sen tai muiden juomien hinnoista. On esimerkiksi mahdollista, että kivennäisvedet eivät olisi useimmille kuluttajille riittävän läheinen korvaava tuote lisättyä sokeria sisältäville juomille, jolloin lisättyä sokeria sisältävien juomien hintojen nousu ei siirtäisi merkittävässä määrin kulutusta kivennäisveisiin. Toisaalta esimerkiksi lisättyä sokeria sisältämättömät ja lisättyä sokeria sisältävät, eri sokeripitoisuuksien limonadit voisivat olla kuluttajien kannalta hyvin läheisiä toisiaan korvaavia tuotteita, jolloin hintaeron kasvattaminen eri sokeripitoisuuksien juomien välillä voisi merkittävästi siirtää kulutusta korkean sokeripitoisuuden limonadeista matalamman sokeripitoisuuden limonadeihin. Veromuutoksen vaikutus juoman kulutukseen voi riippua myös merkittävästi siitä, minkä hintainen juoma on. Kalliin juoman hinnassa veromuutoksen vaikutus kulutusvalintaan voi olla pieni, kun taas edullisemmilla juomilla veromuutos voi muuttaa juoman hintaa prosentuaalisesti tarkastellen merkittävästi, jolloin sillä voi olla suurempi merkitys kulutusvalintoihin.

Luotettavaa arviota varten tarvittaisiin tarkalla tasolla tietoa erilaisten juomien hinnoista. Lisäksi tarvittaisiin tietoa kunkin juomaryhmän kysynnän hintajousta sekä juomaryhmien välisistä hintajoustoista ottaen huomioon, että mahdollisia kulutuksen siirtymäkanavia on useita

ja että veroporrastuksella muutetaan eri tavoin eri juomien hintoja. Huomattava on myös se, että korkeamman sokeripitoisuuden juomien verotaso nousee hyvin korkeaksi suhteessa juomien hintoihin, joten ehdotetut verotasojen muutokset voivat aiheuttaa ennakoimattomia vaikutuksia.

Veromuutoksen vaikutuksia sokerinsaantiin ei ole niin ikään voitu arvioida, koska edellä kuvattujen käyttäytymisvaikutusten arviointiin liittyvien ongelmien lisäksi juomien sokeripitoisuuksista ei ole käytettävissä tarpeeksi tarkalla tasolla tietoa. Sokerinsaanti kokonaisuudessaan voi vähentyä, jos lisättyä sokeria sisältävien runsassokeristen juomien kulutus vähenisi tai siirtyisi vähemmän sokeria sisältävien juomien kulutukseen. Toisaalta ehdotetut muutokset voivat myös siirtää kulutusta enemmän sokeria sisältäviin juomiin. Sokerinsaanti voi kasvaa etenkin vain luontaista sokeria sisältävien juomien eli täysmehujen kulutuksen kasvun seurauksena, koska näiden juomien veroero nykyisessä veromallissa sokerittomiksi katsottaviin juomiin nähden poistuu. Lisäksi nykyisessä veromallissa sokerittomiksi katsottavien ja matalamman sokeripitoisuuden juomien veroero pienenee nykyisestä, mikä saattaa ohjata kulutusta sokerittomista juomista sokeria sisältäviin juomiin.

Esimerkinomaisesti voidaan myös haarukoida vaikutuksia sille, että juomien tuottajat muokkaisivat juomien sokeripitoisuutta veroporrastuksen takia siten, että juoman maku säilyisi kuluttajan kannalta ennallaan, mutta juomien verorasitus alenisi. Juomien sokeripitoisuuden muokkauksen mittakaavaa rajoittanee kuitenkin Suomen juomamarkkinoiden pieni koko. Valtaosa limonadimarkkinoista on todennäköisesti globaaleilla markkinoilla toimivien suuryritysten käsissä, jolloin Suomen veroporrastuksen takia juomien reseptejä ei tältä osin mahdollisesti muokattaisi. Veroporrastus voisi kuitenkin vaikuttaa siihen, mitä juomavariantteja Suomessa valikoituu myyntiin. Toisaalta Suomessa markkinointi ja uusien juomavarianttien tarjonta keskittyvät jo nyt pitkälti sokerittomiin limonadeihin, jolloin ehdotetut veroporrastukset eivät välttämättä muuttaisi merkittävästi tilannetta nykyisestä ottaen huomioon, että veroporrastus sokerittomien ja sokeripitoisten juomien välillä on jo nyt kansainvälisesti vertaillen erittäin suuri. Samoin viitteellisen tarkastelun perusteella huomataan, että monessa keskeisessä sokeripitoisessa limonadissa sokeripitoisuutta on jo alennettu viime vuosien aikana, ja korkeamman sokeripitoisuuden joukossa voi olla jäljellä sellaisia tunnettuja tuotemerkkejä, joiden sokeripitoisuutta ei Suomen veroporrastuksen takia muutettaisi. Todennäköisesti suurempi mahdollisuus juomien sokeripitoisuuden muokkaamiseen on mehujen kohdalla. Niiden hinnat nousisivat etenkin suhteessa täysmehuihin, joiden verorasitus laskisi nykyisestä.

Jos oletetaan, että 10 prosentilla lisättyä sokeria sisältävistä juomista sokeripitoisuutta muokataan siten, että juoman verorasitus laskee yhden portaan alemmalle tasolle, verotuotto pienenee noin 3 miljoonaa euroa. Jos muokkaaminen koskisi 50 prosenttia lisättyä sokeria sisältävistä juomista, verotuottomenetyks olisi noin 13 miljoonaa euroa.

Koska vaikutusarvio sisältää paljon epävarmuuksia, veromuutoksen vaikutuksia olisi jatkossa seurattava ja arvioitava riittävän kattavalla tilastoaineistolla ja luotettavilla tilastollisilla menetelmillä, mikä edellyttää juomien yksityiskohtaisten kulutustietojen saamista tutkimuskäyttöön.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetut virvoitusjuomaveron muutokset vaativat kokonaisvaltaisen huomioinnin kaikissa Verohallinnon toiminnoissa, kuten tietojärjestelmissä, virkailijakoulutuksessa, asiakasohjeistuksessa ja asiakaspalvelussa sekä viestinnässä. Alustavasti Verohallinto on arvioinut, että ehdotettujen muutosten järjestelmätoteutuksen kertakustannukset olisivat noin X miljoonaa euroa.

Kertaluonteisten alkuvaiheen investointimenojen lisäksi Verohallinnolle aiheutuu muutosten toimeenpanosta jatkuvan toiminnan edellyttämiä menoja. Alustavasti Verohallinto on arvioinut virvoitusjuomaveron hallinnoinnin jatkuvaluonteisten kustannusten nousevan vuositasolla X eurolla ehdotettujen muutosten johdosta. Työn kohdentuminen muuttuu käyttöönoton edetessä niin, että ensimmäisinä vuosina painottuvat viestintä, asiakaspalvelu ja neuvonta. Myöhemmin työtehtävät keskittyvät enemmän verovalvontaan sekä mahdollisesti muutoksenhakuasioiden käsittelyyn.

Koska elintarvikkeita analysoidessa ei voida erottaa sitä, onko kyse luontaisesta vai lisätystä sokerista, virvoitusjuomaveron valvonta perustuisi vielä aiempaa enemmän tuotteiden ilmoitettuihin elintarviketietoihin ja verovelvollisen valmisteverokirjanpidosta ilmeneviin tietoihin.

Vaikutukset verovelvollisille

Vaikka ehdotetut muutokset on mitoitettu säilyttämään juomien keskimääräinen verorasitus ennallaan, käytännössä vaikutus voi olla erilainen erilaisille yrityksille riippuen siitä, tuottavatko ne luontaista vai lisättyä sokeria sisältäviä juomia ja minkä sokeripitoisuuden juomia ne tuottavat. Esimerkiksi luontaista sokeria sisältäviä täysmehuja tuottavien yritysten valmistamien juomien hintojen verorasitus laskisi, mikä voi lisätä näiden juomien myyntiä. Toisaalta lisättyä sokeria sisältävien, runsassokeristen juomien verorasitus kasvaisi. Yksittäisen yrityksen kannalta vaikutus riippuisi kuitenkin siitä, siirtyisikö kulutus saman valmistajan toiseen juomaan vai muuttuisiko valmistajan juomien kokonaismyymintimäärä. Lisäksi verorasituksen nousun voisi välttää muokkaamalla juomien sokeripitoisuutta.

Verovelvollisten hallinnollinen taakka ja kustannukset kasvaisivat ehdotettujen muutosten myötä. Nämä koostuisivat etenkin verojen ilmoittamista varten tarvittavien tietojen keräämisestä, sisäisestä ohjeistamisesta ja tietojärjestelmämuutoksista. Veroluokkia olisi tuoteryhmää kohden aiemman kahden veroluokan sijaan kuusi, pois lukien nimikkeen 2201 vedet, joille olisi jatkossakin vain yksi veroluokka. Lisäksi veropohjaa muutettaisiin siten, että veron piiriin kuuluisivat jatkossa kaikki vähittäismyymtipakkauksiin pakatut nimikkeen 2201 vedet pakkauskoosta riippumatta. Lisäksi veron piiristä poistettaisiin nimikkeeseen 2106 kuuluvat kiinteät juoma-ainekset. Veropohjan ja veroluokkien muutosten takia verovelvollisten olisi käytävä läpi tuoteportfolionsa tuotteiden veronalaisuuden ja sovellettavan verotason selvittämiseksi sekä valmisteverokirjanpidon ja veroilmoittamisen edellyttämien järjestelmämuutosten toteuttamiseksi. Lisäksi verovelvollisten olisi selvitettävä jokaisen portfolioon lisättävän uuden tuotteen verokohtelu aiempaa tarkemmalla tasolla.

Jatkossa virvoitusjuomaveron alaisen tuotteen verokohtelu perustuisi ensinnäkin siihen, sisältääkö tuote lisättyä sokeria vai ei, sekä lisättyä sokeria sisältävien tuotteiden osalta myös tuotteen kokonaissokeripitoisuuteen. Elintarviketietosäännösten mukaan pakattujen elintarvikkeiden ainesosaluettelossa on ilmoitettava, jos tuote sisältää lisättyä sokeria. Vastaavasti ravintoarvoilmoituksessa on ilmoitettava pakattun elintarvikkeen kokonaissokeripitoisuus. Elintarviketietosääntely ei kuitenkaan edellytä kokonaissokeripitoisuuden ilmoittamista pakkaamattomista elintarvikkeista. Tämän lisäksi tarjoilupaikassa luovutettavista pakkaamattomista elintarvikkeista ei tarvitse ilmoittaa kuin allergian ja intoleranssin aiheuttajat. Tästä huolimatta verovelvolliset olisivat velvollisia huolehtimaan sokerilisäystä koskevien ainesosatietojen ja kokonaissokeripitoisuutta koskevan tiedon sekä näitä koskevan luotettavan näytön sisällyttämisestä valmisteverokirjanpitoonsa myös pakkaamattomista virvoitusjuomaveron alaisista tuotteista.

Verovelvollisten määrän ei arvioida merkittävästi kasvavan yli viiden litran vähittäismyymtipakkauksiin pakattujen nimikkeen 2201 vesien veropohjaan sisällyttämisen johdosta. Vähäinen

määrä toimijoita on verovelvollisia ainoastaan nimikkeeseen 2106 kuuluvista kiinteistä juoma-aineksista, jotka nyt ehdotetaan rajattavaksi virvoitusjuomaveron ulkopuolelle. Näiden toimijoiden osalta valmisteverovelvollisuus lakkaisi. On myös mahdollista, että verotasojen korottamisen seurauksena kaikki tällä hetkellä rekisteröityneet pienvalmistajat eivät enää täyttäisi de minimis -tuen ehtoja, sillä veron korotusten jälkeen toimijan saamien tukien yhteenlaskettu määrä saattaisi ylittää tuen ehtona olevan 200 000 euron rajan kolmen peräkkäisen verovuoden aikana. Tämä tarkoittaisi, että kyseinen valmistustoiminta olisi verollista, jolloin valmistajan olisi lähtökohtaisesti rekisteröidyttävä verovelvolliseksi ja maksettava kulutukseen luovuttamistaan virvoitusjuomista valmisteverot tai vaihtoehtoisesti supistettava valmistustoimintaansa niin, ettei de minimis -raja ylity.

Terveysvaikutukset

Kuten edellä on todettu, veroeron kasvattaminen eri sokeripitoisuuden juomien välillä saattaisi lisätä sekä kulutuksen että tuotekehityksen siirtymää korkeamman sokeripitoisuuden juomista alemman sokeripitoisuuden juomiin ja näin vaikuttaa terveyttä edistävästi. Lisättyä sokeria sisältävien juomien kulutuksesta saatavan sokerin määrä todennäköisesti vähenisi. Samalla kuitenkin vain luontaista sokeria sisältävien juomien kulutus voi kasvaa näiden juomien hintojen laskun seurauksena, mikä tältä osin lisäisi sokerinsaantia. Tarkkoja arvioita sokerinsaannin kokonaisuutuksesta on käytännössä hyvin vaikea tehdä.

Sokerinsaannin vähenemisen terveystulema riippuisi siitä, mihin väestöryhmiin tämä kohdentuisi. Terveystulema olisi suurin, jos vähenemä kohdentuisi niihin ryhmiin, joissa sokerinsaanti on suurinta. Toisaalta myös lasten ja nuorten sokerin saannin vähenemisellä voisi olla suuri terveyshyöty, koska lapsuudessa syntyneet juomatavat ja ylipaino jatkuvat usein aikuisuuteen. Terveystyöistä aiheutuvien kustannussäästöjen suuruutta on kuitenkin hyvin vaikea arvioida.

Tulonjakovaikutukset

Koska ehdotetut muutokset eivät ei keskimäärin muuttaisi juomien verorasitusta, niillä ei myöskään keskimäärin olisi vaikutuksia kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin. Vaikutukset erilaisiin kotitalouksiin eroavat kuitenkin sen mukaan, minkälaisia virvoitusjuomaveron alaisia juomia ne kuluttavat. Veromuutosten suorat vaikutukset kotitalouksien välisiin tuloeroihin ovat joka tapauksessa todennäköisesti vähäiset.

Suorien kustannusvaikutusten ohella ehdotetut muutokset voivat myös vaikuttaa kotitalouksien sokeriin liittyviin terveyshaittoihin ja siten hyvinvointiin. Vaikutus voi olla erilainen eri tulo-luokissa, jos muutoksilla on erilainen vaikutus juomien kulutusvalintoihin. Esimerkiksi sokerinkulutuksen väheneminen pienituloisissa kotitalouksissa voisi vähentää pienituloisten terveyshaittoja ja siten pienentää terveyseroja tuloluokkien välillä.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Valmistelussa on selvitetty sitä vaihtoehtoa, että virvoitusjuomavero muutettaisiin tavoitteeltaan selkeästi terveysperusteiseksi. Tämä tarkoittaisi, että veropohja määriteltäisiin uudestaan verolle asetetun terveystavoitteen eli sokerinsaannin vähentämisen pohjalta.

Vaihtoehdossa verotettaisiin vain sokeria sisältäviä juomia. Sokeria sisältämättömät ja ainoastaan keinotekoisia makeutusaineita sisältävät juomat jätettäisiin veron ulkopuolelle. Rajaus voitaisiin tehdä joko niin, että veronalaisiksi säädetäisiin joko yksinomaan lisättyä sokeria sisältävät juomat tai myös luontaista sokeria sisältävät juomat.

Ensimmäisessä veromallissa veronalaisiksi juomiksi määriteltäisiin vain lisättyä sokeria sisältävät juomat, koska näin voitaisiin erityisesti vaikuttaa juomateollisuuden tuotekehitykseen. Verotaso määräytyisi kuitenkin juoman kokonaissokeripitoisuuden mukaan. Juoman sisältämällä luontaisella sokerilla olisi näin verotuksellista merkitystä vain, jos juomaan on lisätty sokeria. Vero voitaisiin porrastaa useampaan verotason juoman kokonaissokeripitoisuuden mukaan. Veron ulkopuolelle rajattaisiin lähtökohtaisesti ne juomat, joiden käyttötarkoitus on poikkeava tai joiden poissulkemiselle on muu kansanterveyteen liittyvä perustelu.

Veromallin etuna olisi sen selkeys. Verolla olisi jatkossa selvä kansanterveydellinen tavoite, jonka mukaisesti veropohja muodostettaisiin ja perusteltaisiin. Malli kohdistaisi selkeästi ohjausta juomateollisuuteen kannustamalla vähentämään lisätyn sokerin määrää. Periaateratkaisuiltaan vaihtoehto olisi samankaltainen kuin Irlannin vero, jolla on komission valtioneuvoston hyväksyntä.

Koska vero kohdistuisi vain lisättyä sokeria sisältäviin juomiin, veron ulkopuolelle jäisivät vain luontaisesti sokeria sisältävät juomat, kuten tuoremehut. Terveystavoitteen kannalta ei kuitenkaan ole merkitystä sillä, onko sokeri juomaan lisättyä vai luontaista. Veron terveystavoite nojaisi siten kokonaissokeripitoisuuteen perustuvaan vaihtoehtoon verrattuna vahvemmin siihen, että se ohjaisi juomateollisuutta muokkaamaan juomia vähemmän sokeria sisältäväksi.

Veromalli kaventaisi huomattavasti virvoitusjuomaveron veropohjaa nykyisestä ja vaikuttaisi sitä kautta merkittävästi verotuottoon. Virvoitusjuomia koskevien kulutustietojen puuttumisen vuoksi veromallin vaikutuksia on ollut mahdollista arvioida vain karkealla tasolla. Jos ne juomat, joissa ei ole lisättyä sokeria, poistettaisiin veropohjasta, vuotuinen verotuotto vähenisi noin 80 miljoonaa euroa. Kulutuskäyttäytymisen muutokset ja juomateollisuuden reformulaatio voisivat pienentää verotuottoa edelleen merkittävästi. Verotuotto riippuisi asetetuista verotasoista, mutta joka tapauksessa verotuoton vähenemisen estämiseksi vaadittavat veron korotukset nousisivat hyvin suuriksi. Karkeasti arvioiden korotus olisi noin 20 senttiä litralta. Vertailun vuoksi voidaan mainita väkiluvultaan lähes Suomen kokoisen Irlannin verotuotto. Irlannissa 5–8 grammaa sokeria 100 millilitrassa sisältävien juomien verotaso on noin 16 senttiä litralta ja yli 8 grammaa sokeria 100 millilitrassa sisältävien noin 24 senttiä litralta. Näillä verotasoilla verotuotto on yhteensä hieman yli 30 miljoonaa euroa vuodessa.

Toisen veromallin ero edelliseen olisi se, että veronalaisia juomia olisivat sekä pelkästään luontaista sokeria sisältävät että lisättyä sokeria sisältävät juomat. Verotaso määräytyisi juoman kokonaissokeripitoisuuden mukaan. Vero kohdistuisi myös luontaiseen sokeriin, jonka vaikutus terveyteen on juomissa lähtökohtaisesti sama kuin lisätyllä sokerilla. Toisaalta luontaista sokeria sisältävillä tuotteilla voi olla muita terveyttä edistäviä vaikutuksia. Lisäksi juomateollisuuden kohdistuvan ohjausvaikutuksen arvioidaan olevan tässä mallissa vähäisempi. Nykyiseen veropohjaan verrattuna veron piiristä poistettaisiin vedet ja muut sokerittomat juomat, mikä pienentäisi verotuottoa noin 55 miljoonalla eurolla. Käyttäytymisvaikutuksista aiheutuva verotuotomenetys riippuisi tässäkin verotasoista ja voisi olla merkittävä. Todennäköisesti samansuuruisilla verotasoilla mallin verotuotomenetys olisi kuitenkin ensimmäisen veromallin verotuotomenetystä pienempi, koska kaikki sokeria sisältävät juomat jäisivät veron piiriin.

Vaihtoehto, että virvoitusjuomavero muutettaisiin tavoitteeltaan selkeästi terveysperusteiseksi, vähentäisi virvoitusjuomaveron tuottoa merkittävästi. Valmistelussa on tästä johtuen päädytty

ehdottamaan, että nykyisen virvoitusjuomaveron terveysohjausta vahvistetaan muuttamatta veropohjaa terveystavotteiseksi.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Yleistä

Virvoitusjuomista kannetaan kansallisesti valmisteveroa Suomen lisäksi useissa Euroopan maissa. Erityisesti uudemmille virvoitusjuomien veroille on asetettu terveystavoite, ja juomien verotaso on porrastettu juoman sokeripitoisuuden mukaan. Joissain EU:n jäsenvaltioista sokeripitoisten juomien verottaminen on ollut esillä viime vuosina, mutta verosta on toistaiseksi luovuttu muun muassa veropohjan määrittelyyn liittyvistä syistä.

Irlanti ja Iso-Britannia

Irlannissa ja Iso-Britanniassa otettiin keväällä 2018 käyttöön samankaltaiset terveystavotteiset virvoitusjuomaveromallit, joiden tavoitteena on vaikuttaa siten, että teollisuus siirtyisi verotuksen kannustamana valmistamaan vähäsokerisempia juomia.

Irlannin veromallissa veropohja on määritelty tullitariffin nimikkeiden perusteella, ja veroa kannetaan sellaisista tullitariffin nimikkeiden 2009 ja 2202 tuotteista, joihin on lisätty sokeria ja joiden kokonaissokeripitoisuus on vähintään 5 grammaa 100 millilitrassa. Veroa kannetaan esimerkiksi hedelmä- ja kasvismehuista, makuvesistä, limonadeista sekä energia- ja urheilujuomista. Nimikkeen 2202 tuotteista alkoholiton olut ja viini sekä ravintolisät on vapautettu verosta. Maito-, soija-, vilja- ja pähkinäpohjaisista juomista kannetaan veroa vain, jos niiden kalsiumpitoisuus on alle 119 milligrammaa 100 millilitrassa.

Veron määrä on porrastettu juoman sokeripitoisuuden mukaan. Veron määrä on 16,26 senttiä juomalitralla, jos kokonaissokeripitoisuus on vähintään 5 grammaa mutta alle 8 grammaa 100 millilitrassa, ja 24,39 senttiä juomalitralla, jos tuotteen kokonaissokeripitoisuus on vähintään 8 grammaa 100 millilitrassa.

Irlannin virvoitusjuomaveromallille on olemassa komission valtioneuvoston päätös (SA.45862 (2018/N)).

Irlannin tavoin myös Iso-Britannian vero on terveystavotteinen, ja sillä halutaan ohjata juomateollisuuden tuotekehitystä kohti vähäsokerisempia juomia. Iso-Britanniassa havaittiin juomien veron vaikuttaneen siten, että virvoitusjuomateollisuus muokkasi veron takia tuotteitaan vähäsokerisemmiksi jo ennen verolain voimaantuloa. Verolla on näin ollen nähty olleen toivottu vaikutus virvoitusjuomateollisuuteen.

Ranska ja Monaco

Ranskassa on kannettu virvoitusjuomaveroa vuodesta 2012.

Ranskassa veronalaisia ovat tullitariffin nimikkeisiin 2009 ja 2202 kuuluvat juomat, joissa on lisätty sokeria tai keinomakeutusainetta. Verosta on vapautettu äidinmaidonkorvikkeet, eräät ravintoliuokset ja proteiinipitoisuudeltaan vähintään 2,9 prosenttiset soijajuomat. Vero on porrastettu 15 luokkaan tuotteen sokeripitoisuuden mukaan. Veron määrä on noin 3–24 senttiä litralta lisätyn sokerin määrästä riippuen. Keinomakeutetuista nimikkeiden 2009 ja 2202 juomista kannettavan veron määrä on noin 3 senttiä litralta. Vesistä, kivennäisvesistä ja muista lisätyistä

sokeria sisältämättömistä alkoholipitoisuudeltaan enintään 1,2 tilavuusprosenttisista juomista, lukuun ottamatta hedelmä- ja kasvismehuja ja hedelmänektareja, kannetaan veroa 0,54 senttiä litralta. Jos nämä juomat sisältävät keinotekoisista makeutusainetta, kannetaan juomista myös keinomakeutettujen juomien vero.

Monacossa on käytössä Ranskan veroa vastaavat juomien verot Ranskan ja Monacon välisen verosopimuksen nojalla.

Pohjoismaat

Muissa Pohjoismaissa ei tällä hetkellä ole käytössä virvoitusjuomaveroa.

Tanskassa on aiemmin kannettu virvoitusjuomaveroa, mutta sen käytöstä luovuttiin vuoden 2014 alusta.

Norjassa kannettiin aiemmin valmisteveroa makeisista ja eräistä muista sokeripitoisista tuotteista sekä alkoholittomien juomien veroa, kunnes näistä veroista luovuttiin 1.7.2021 alkaen.

Verolliset tuotteet oli määritelty tullitariffin nimikkeiden avulla. Alkoholittomien juomien veroa kannettiin sellaisista alkoholittomista juomista, joihin oli lisätty sokeria tai keinomakeutusainetta. Luontaisesti sokeria sisältävistä alkoholittomista juomista ei kannettu veroa. Myös alkoholiton olut oli käytännössä verotonta, koska sen valmistukseen ei pääsääntöisesti käytetä sokeria tai makeutusaineita. Jauhemaiset tuotteet sekä maitotuotteet oli vapautettu valmisteverosta. Alkoholittomien juomien vero oli tavoitteeltaan fiskaalinen.

Norjassa asetettiin vuonna 2018 työryhmä selvittämään, tulisiko makeisveron sekä alkoholittomien juomien veron ottaa paremmin huomioon terveys- ja ravitsemusnäkökohdat. Selvityksen lopputuloksena työryhmä katsoi, että fiskaalisista makeisverosta ja alkoholittomien juomien verosta tulisi luopua erityisesti, koska verot asettivat norjalaisen elintarviketeollisuuden ja päivittäistavarakaupan epäedulliseen asemaan suhteessa ruotsalaiseen elintarviketeollisuuteen ja päivittäistavarakauppaan. Lisäksi veropohjan rajauksista johtuva samankaltaisten tuotteiden erilaisen verokohtelun katsottiin johtavan kilpailuvääristymiin. Työryhmän enemmistö kannatti fiskaalisten makeisveron ja alkoholittomien juomien veron korvaamista terveysperusteisella verolla.

Sekä makeisveroa että alkoholittomien juomien veroa korotettiin merkittävästi vuoden 2018 alusta, minkä jälkeen näistä veroista tehtiin valtioneuvoston Euroopan vapaakauppajärjestön eli EFTAn valvontaviranomaiselle.

Vuoden 2021 budjettineuvottelujen yhteydessä Norjan hallitus esitti alkoholittomien juomien veron muuttamista terveysperusteisemmaksi porrastamalla verotasoja juomien sokeripitoisuuden mukaan. Lopulta sekä makeisverosta että alkoholittomien juomien verosta päätettiin kuitenkin luopua kokonaan 1.7.2021 alkaen.

Unkari

Unkarissa virvoitusjuomat, jotka sisältävät lisättyä sokeria yli 8 grammaa 100 millilitrassa, kuuluvat epäterveellisiin elintarvikkeisiin kohdistuvan valmisteveron veropohjaan. Epäterveellisten elintarvikkeiden veroa kannetaan myös maustetusta oluesta ja muista alkoholijuomista, jotka sisältävät lisättyä sokeria yli 5 grammaa 100 millilitrassa. Verosta on vapautettu vähintään 25

prosenttia hedelmää sisältävät mehut. Juomien lisäksi epäterveellisten elintarvikkeiden veroa kannetaan muun muassa makeisista, hilloista, kekseistä, sekä suolaisista naposteltavista.

Epäterveellisten elintarvikkeiden veron tarkoituksena on rajoittaa terveydelle haitallisen ravinnon kulutusta ja edistää terveellistä ravitsemusta. Lisäksi tavoitteena on rahoittaa terveyspalveluita ja erityisesti julkisia terveysohjelmia. Verotettavat tuotteet on määritelty tullinimikkeiden avulla, mutta niiden lisäksi määrittelyssä on käytetty myös muita rajauksia, kuten makeilla tuotteilla sokeripitoisuus ja suolaisilla suolapitoisuus.

Virvoitusjuomien vero on valmiilla juomilla noin 4 senttiä ja tiivisteillä noin 63 senttiä litralta. Energiajuomista kannetaan muita virvoitusjuomia korkeampaa veroa, jonka määrä on joko noin 13 senttiä tai 79 senttiä litralta juoman sisältämän metyyliksantiinin ja tauriinin määrästä riippuen.

Muut EU-maat

Muista EU-maista virvoitusjuomavero on käytössä Alankomaissa, Belgiassa, Kroatiassa, Latviassa, Maltalla, Puolassa ja Portugalissa. Lisäksi Italiassa on tarkoitus ottaa käyttöön virvoitusjuomavero vuonna 2023.

Alankomaissa kannetaan valmisteveroa hedelmä- ja kasvisjuomista, makeutetuista tai maustetuista alkoholittomista juomista, vedestä ja kivennäisvedestä ja herajuomista. Laimennettavien juomien osalta huomioidaan laimennussuhde. Lisäksi valmisteveroa kannetaan vain vähän alkoholia sisältävistä juomista, jotka eivät ole alkoholiveron alaisia. Veron määrä on kiinteä 8,83 senttiä litralta.

Belgiassa kannetaan valmisteveroa alkoholittomista juomista. Veropohja on määritelty tullitariffin nimikkeiden avulla. Veroa ei kanneta vedestä eikä hedelmä- ja kasvismehuista. Virvoitusjuomaveron ulkopuolelle on rajattu maito-, soija- ja riisipohjaiset juomat. Maustettujen nimikkeeseen 2202 kuuluvien juomien vero on vajaa 7 senttiä litralta. Jos juoma on lisäksi makeutettu joko sokerilla tai keinomakeutusaineella, veron määrä on vajaa 12 senttiä. Myös kahvista kannetaan veroa. Vero on paahtamattomasta kahvista 20 senttiä kilogrammalta ja paahdetusta kahvista 25 senttiä kilogrammalta. Myös muun muassa kahviuutteet ja -tiivisteet ovat veronalaisia.

Kroatiassa kannetaan virvoitusjuomaveroa lisättyä sokeria sisältävistä alkoholittomista juomista sekä kahvista. Veronalaisia virvoitusjuomia ovat nimikkeiden 2009 ja 2202 tuotteet sekä eräät vähäalkoholiset tuotteet. Veronalaisia ovat lisäksi virvoitusjuomien valmistamiseen tarkoitetut siirapit, tiivisteet, jauheet ja rakeet. Verosta on vapautettu kivennäisvesi sekä hedelmä- ja kasvismehut.

Vero paahdetusta kahvista on noin 80 senttiä kilogrammalta ja kahvitiivisteistä noin 2,65 euroa kilogrammalta. Virvoitusjuomavero on porrastettu tuotteen sokeripitoisuuden sekä sen sisältämän metyyliksantiinin ja tauriinin perusteella. Virvoitusjuomien vero on enintään noin 27 senttiä litralta, ja virvoitusjuomien valmistamiseen tarkoitettujen jauheiden ja rakeiden vero on enintään noin 27 senttiä kilogrammalta tuotteen koostumuksesta riippuen. Siirappien ja juomatiivisteiden vero on enintään noin 1,86 euroa litralta tuotteen koostumuksesta riippuen.

Myös Latviassa on käytössä virvoitusjuomavero, jota kannetaan alkoholittomista juomista. Veron määrä on 0,074 euroa litralta, jos juoman sokeripitoisuus on alle 8 grammaa 100 millilit-

rassa, ja 0,14 euroa litralta, jos juoman sokeripitoisuus on vähintään 8 grammaa 100 millilitrassa. Lisäksi veronalaisia ovat kahvi (nimike 0901) ja tiivisteet (nimikkeet 2101 11, 2101 12), joista kannetaan veroa 1,4229 euroa kilogrammalta.

Maltalla kannetaan valmisteveroa vedestä (nimike 2201) ja suurimmasta osasta nimikkeen 2202 juomia. Veron määrä vedelle on 0,5 senttiä litra ja muille veropohjaan kuuluville juomille 4 senttiä litralta.

Puolassa otettiin käyttöön virvoitusjuomavero 1.1.2021. Veroa kannetaan sokeripitoisista ja keinomakeutetuista alkoholittomista ja vähäalkoholisista juomista. Veropohjan ulkopuolelle on rajattu juomat, joissa hedelmä- tai kasvismehun osuus on vähintään 20 prosenttia ja sokeripitoisuus enintään 5 grammaa 100 millilitrassa sekä maito ja maitopohjaiset juomat. Lisäksi veropohjan ulkopuolelle on rajattu lääke- ja ravintovalmisteet, ravintolisät ja vauvanruuat.

Puolan virvoitusjuomaveromallissa kaikista veropohjaan kuuluvista tuotteista kannetaan perusveroa, jonka määrä on 11 senttiä litralta. Juomista, joiden sokeripitoisuus ylittää 5 grammaa 100 millilitrassa, kannetaan lisäksi 1 sentti jokaiselta grammalta sokeria sadassa millilitrassa. Lisäksi juomista, jotka sisältävät kofeiinia tai tauriinia, kannetaan 2 senttiä litralta. Tuotteen virvoitusjuomaveron enimmäismäärä on 26 senttiä litralta.

Portugalissa lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältävät juomat kuuluvat saman valmisteveron veropohjaan kuin alkoholi ja alkoholijuomat. Valmisteveroa kannetaan sellaisista alkoholittomista juomista, joihin on lisätty sokeria tai muuta makeutusainetta. Lisäksi veroa kannetaan sellaisista tiivisteistä sekä nesteinä että kiinteässä muodossa, jotka on tarkoitettu tällaisten juomien valmistukseen loppukuluttajan tai vähittäiskauppiaan tiloissa. Veron määrä on porrastettu tuotteen sokeripitoisuuden mukaan.

Espanja

Espanjassa ei ole käytössä kansallista valmisteveroa virvoitusjuomille, mutta lisättyä sokeria sisältävät virvoitusjuomat on siirretty elintarvikkeiden alennetun arvonlisäverokannan piiristä yleisen arvonlisäverokannan piiriin 1.1.2021 alkaen. Toimen tarkoituksena on vähentää virvoitusjuomien kulutusta erityisesti nuorten ja lasten keskuudessa.

6 Lausuntopalaute

(täydennetään)

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. *Soveltamisala.* Pykälässä säädetään virvoitusjuomaverolain soveltamisalasta.

Pykälän *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi. Jatkossa kaikki vähittäismyyntipakkaukseen pakatut tullitariffin nimikkeen 2201 vedet kuuluisivat virvoitusjuomaveron piiriin pakkauksen tilavuudesta riippumatta. Tämä olisi perusteltua, jotta vähittäismyynnissä olevien vesien vero-kohtelu olisi yhtenäinen.

Lisäksi soveltamisalan rajauksia koskevaan *3 momenttiin* tehtäisiin teknisluonteisia päivityksiä, jotka johtuvat elintarvikelainsäädännön muutoksista.

Virvoitusjuomaveron piiriin eivät kuulu ne erityisryhmille tarkoitetut elintarvikkeet, joista on EU-lainsäädännössä annettu erityissäännöksiä. Erityisryhmille tarkoitetut elintarvikkeet ovat koostumukseltaan ja valmistusmenetelmältään vastaavasta tavanomaisesta elintarvikkeesta eroavia tuotteita, jotka soveltuvat henkilöille, joilla on imeytymis- ja aineenvaihdunnan häiriöitä, tai jotka erityisen fysiologisen tilansa vuoksi hyötyvät tiettyjen elintarvikkeiden sisältämien aineiden valvotusta saannista.

Erityisryhmille tarkoitettuja elintarvikkeita koskevaan EU-lainsäädäntöön tuli muutoksia kesällä 2016. Imeväisille ja pikkulapsille tarkoitetuista ruoista, erityisiin lääkinnällisiin tarkoituksiin tarkoitetuista elintarvikkeista ja painonhallintaan tarkoitettuun ruokavaliokorvikkeista annettu Euroopan neuvoston ja parlamentin asetus (EU) N:o 609/2013, jäljempänä *ERE-asetus*, julkaistiin kesällä 2013 ja sitä alettiin soveltaa 20.7.2016 alkaen. Asetuksella kumottiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/39/EY erityisravinnoksi tarkoitetuista elintarvikkeista ja sen nojalla annetut erityissäännökset. Komissio on julkaissut äidinmaidonkorvikkeita ja vieroitusvalmisteita koskevan delegoidun asetuksen (EU) 2016/127, kliinisiä ravintovalmisteita koskevan delegoidun asetuksen (EU) 2016/128 sekä painonhallintaan tarkoitettuja ruokavaliokorvikkeita koskevan delegoidun asetuksen (EU) 2017/1798, jota sovelletaan 27.10.2022 alkaen.

Momentin 1, 2 ja 4 kohdista ehdotetaan poistettavan viittaukset kumotun erityisruokavalmisteditrektiivin kansalliseksi täytäntöön panemiseksi annettuihin kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksiin ja korvattavan nämä viittauksilla asianomaisiin komission delegeoituun asetuksiin. Lisäksi 4 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi maininta erittäin niukkaenergisistä, painonhallintaan tarkoitetuista erityisruokavaliotermineistä, sillä myös tällaisten hyvin alhaisen energiasisällön ruokavaliokorvikkeiden koostumusvaatimukset on vahvistettu painonhallintaan tarkoitettuja ruokavaliokorvikkeita koskevassa komission delegeoidussa asetuksessa. Nämä olisivat siten jatkossa virvoitusjuomaveron soveltamisalan ulkopuolella suoraan kyseiseen asetukseen tehtävän viittauksen nojalla. Pykälän 3 momentin 5 kohdassa viittaus kumottuun elintarvikelakiin korvattaisiin viittauksella voimassa olevaan elintarvikelakiin (297/2021).

Lastenruokia koskevaa komission delegeoitua asetusta ei ole vielä julkaistu. Kauppa- ja teollisuusministeriön lastenruokia koskevaa päätöstä KTM 789/1997 sovelletaan, osin rajoitetusti, siihen saakka, kunnes ERE-asetuksen nojalla lastenruokien osalta annettava delegeoitua asetusta aletaan soveltaa. Pykälän 3 momentin 3 kohtaa ei siten ole tässä vaiheessa tarvetta muuttaa.

2 §. Määritelmät. Pykälässä säädetään laissa käytettävistä määritelmistä. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin kolme uutta määritelmää. Lisäksi momenttiin sisältyvästä sokerittoman määritelmästä luovuttaisiin tarpeettomana.

Pykälän 1 momentin *1 kohdassa* määriteltäisiin virvoitusjuoma nykyistä vastaavasti. Virvoitusjuomilla tarkoitettaisiin lain verotaulukossa mainittuja eri tullitariffinimikkeisiin kuuluvia tuotteita.

Momentin *2 kohta* sisältäisi sokerin määritelmän. Nykyistä lakia vastaavasti sokerilla tarkoitettaisiin mono- ja disakkarideja, mutta ei kuitenkaan polyoleja. Määritelmä vastaisi elintarviketietoasetuksen määritelmää ravintoaineilmoituksessa ilmoitettavan sokerin määrästä.

Sokeri käsittää kaiken luontaisesti elintarvikkeissa, kuten hedelmissä, kasviksissa ja hunajassa, esiintyvän sokerin. Sokeri voi olla kiteistä, siirappia tai liuosta. Tuotteen käyttötarkoitus määrittää, millaista sokeria lisätään elintarvikkeisiin. Sokereita käytetään liuoksina esimerkiksi juomateollisuudessa. Sakkaroosi eli glukoosista ja fruktoosista koostuva disakkaridi on käytetyistä sokereista tavallisin. Myös monosakkarideja, kuten glukoosia ja fruktoosia, voidaan käyttää

elintarvikkeissa. Hunajan sokeripitoisuus on noin 80 prosenttia, josta suurin osa on fruktoosia ja glukoosia. Lisäksi hunajassa on pieni määrä muita sokereita, kuten mallassokeria ja sakkaroosia.

Polyoleja eli sokerialkoholeja ovat esimerkiksi ksylitoli, sorbitoli, maltitoli ja mannitoli. Sokerialkoholeissa on noin puolet vähemmän energiaa kuin sokereissa eivätkä ne ole kariogeenisiä eli hampaiden reikiintymistä aiheuttavia kuten sokerit. Laksatiivisuutensa vuoksi sokerialkoholeja ei saa käyttää juomien makeuttamiseen.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin siitä, mitä lisättyä sokeria sisältävällä tarkoitettaisiin virvoitusjuomaverolaissa. Lisättyä sokeria sisältävällä tarkoitettaisiin liitteen verotaulukossa mainittua tuotetta, johon on lisätty sokeria eli momentin 2 kohdassa määritellyn mukaisesti mono- tai disakkarideja, mutta ei polyoleja. Tämän lisäksi lisättyä sokeria sisältävällä tarkoitettaisiin tuotetta, johon on lisätty sokeria sisältävää ainesosaa lukuun ottamatta sellaista nimikkeeseen 2009 kuuluvaa mehua, johon ei ole lisätty sokeria. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että jos yksinomaan luontaisesti sokeria sisältävään juomaan lisättäisiin sokeripitoista ainesosaa, katsottaisiin tuote lisättyä sokeria sisältäväksi. Jos yksinomaan luontaista sokeria sisältävään tuotteeseen lisättäisiin kuitenkin vain sellaista nimikkeeseen 2009 kuuluvaa hedelmä-, kasvis- tai marjahuua, joka sisältää vain luontaista sokeria eikä lainkaan lisättyä sokeria, ei tuotteen katsottaisi sisältävän lisättyä sokeria.

Momentin 4 kohdassa määriteltäisiin selvyuden vuoksi, että kokonaissokeripitoisuudella tarkoitetaan tuotteessa olevien sokereiden eli sekä tuotteen luontaisesti sisältämien sokereiden että siihen lisättyjen sokereiden yhteenlaskettua määrää. Kokonaissokeripitoisuus ei siis olisi sama kuin lisätyn sokerin määrä, vaan siihen kuuluisivat myös hedelmien, kasvien ja marjojen luonnostaan sisältämät sokerit.

Nykyisin momentin 3 kohdassa määriteltävät maustamattomat kasvipohjaiset juomat määriteltäisiin 5 kohdassa. Nykyistä määritelmää päivitetäisiin sovellettavan nimikkeistön ja nimikkeen osalta muuttamatta määritelmää sisällöllisesti. Aiemmin tariffi- ja tilastonimikkeistöstä ja yhteisestä tullitariffista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2658/87 liitteen I muuttamisesta annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2016/1821 nimikkeeseen 2202 90 11 kuuluneiden proteiinipitoisuudeltaan vähintään 2,8 painoprosenttisten soijapohjaisten juomien tullitariffinimikettä muutettiin 1.1.2017 lukien. Vuoden 2017 alusta tuotteiden nimike on 2202 99 11. Vastaavasti proteiinipitoisuudeltaan alle 2,8 painoprosenttisten soijajuomien ja 8 ryhmän pähkinöihin, 10 ryhmän viljoihin tai 12 ryhmän siemeniin pohjautuvien juomien nimike 2202 90 15 muutettiin vuoden 2017 alusta nimikkeeksi 2202 99 15. Nimiketeksteihin ei tehty muutoksia. Nimikkeet päivitetäisiin ja viittaus komission täytäntöönpanoasetukseen päivitetäisiin viittaukseksi uusimpaan sovellettavaan täytäntöönpanoasetukseen (EU) 2021/1832.

Liite. Lain liitteen verotaulukossa säädetään verotettavista virvoitusjuomista ja niiden verotasoista.

Virvoitusjuomaveroa kannetaan tällä hetkellä sekä kiinteistä että nestemäisistä tullitariffin nimikkeeseen 2106 kuuluvista alkoholia sisältämättömistä tai enintään 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävistä tuotteista, jotka on tarkoitettu käytettäväksi juomien valmistukseen. Jatkossa virvoitusjuomaveroa ei kuitenkaan enää kannettaisi kiinteässä muodossa olevista juomaineuksista. Nykyisellään verollisista tuotteista veropohjan ulkopuolelle jäisivät siten esimerkiksi urheilu- ja proteiinijuomien valmistukseen käytettävät jauheet. Kiinteässä muodossa olevat juomaineukset ehdotetaan suljettavaksi veropohjan ulkopuolelle liittyen käynnissä olevaan valtiontukiarviointiin. Kaikki veronalaiset tuotteet olisivat jatkossa nestemäisiä.

Virvoitusjuomavero olisi jatkossa porrastettu kuuteen luokkaan. Alimman veroluokan mukaan verotettaisiin niitä verotaulukon tuotteita, jotka eivät sisällä lainkaan lisättyä sokeria. Näiden tuotteiden verotaso olisi vastaava kuin sokerittomien tuotteiden vero nykyisin eli 13 senttiä juomalitralla. Myös sellaisia tuotteita, joiden kokonaissokeripitoisuus ylittää nykyisen sokerittoman tuotteen rajan eli 0,5 grammaa 100 millilitrassa, mutta joihin ei ole valmistusvaiheessa lisätty sokeria, verotettaisiin jatkossa alimman veroluokan mukaan riippumatta tuotteen kokonaissokeripitoisuudesta. Esimerkiksi sellaiset nimikkeen 2009 hedelmä-, kasvis- ja marjamehut, joihin ei ole lisätty sokeria, kuuluisivat siten jatkossa alimpaan veroluokkaan.

Veropohjaan kuuluvien lisättyä sokeria sisältävien juomien verotus olisi jatkossa porrastettu veroluokkiin tuotteen kokonaissokeripitoisuuden perusteella. Ensimmäinen portaan kokonaissokeripitoisuuden yläraja olisi 2,5 grammaa sokeria 100 millilitrassa juomaa ja vastaisi terveystieteasetuksen mukaisten vähäsokeristen nestemäisten elintarvikkeiden sokeripitoisuuden ylärajaa.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulisi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana sen jälkeen, kun Euroopan komissiolta on saatu varmistus siihen, ettei veromalliin liity valtioneuvoston oikeudellisia ongelmia.

Vaikka ehdotettuun veromalliin ei katsota sisältyvän SEUT:ssa tarkoitettua kiellettyä valtioneuvoston tukea, juomateollisuuden, viranomaisten ja verojärjestelmän selkeyden kannalta on kuitenkin tärkeää, että veromalliin EU:n valtioneuvoston määräysten mukaisuus varmistetaan ennen lain voimaantuloa. Lisäksi riskinä olisi veron takaisinperintä niiden tuotteiden osalta, joiden olisi katsottu saaneen laitonta valtioneuvoston tukea, jos veron todettaisiin jälkikäteen sisältävän valtioneuvoston sääntöjen vastaisuutta. Tämän vuoksi asiaan haettaisiin varmistus Euroopan komissiolle tehtävällä oikeusvarmuusilmoituksella. EU:n valtioneuvoston määräysten mukaisuuden varmistamisen ennen lain voimaantuloa katsotaan olevan sellainen perustuslain 79 §:ssä tarkoitettu erityinen syy, jonka vuoksi voimaantuloajankohdasta voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan virvoitusjuomaverosta annetun lain (1127/2010) 1 §:n 2 momentti, 1 §:n 3 momentin 1, 2, 4 ja 5 kohta, 2 §:n 1 momentti ja liite, sellaisina kuin niistä ovat, 1 §:n 3 momentin 5 kohta laissa 1084/2013, 2 §:n 1 momentti osittain laissa 1535/2016 ja liite laissa 1210/2019, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala — — — — —
— — — — — Tätä lakia sovelletaan tullitariffin nimikkeen 2201 tuotteisiin, jos ne on pakattu vähittäismyyntipakkaukseen. Vähittäismyyntipakkauksena pidetään myös vastaavanlaista pakkausta ravitsemistoiminnassa.

Tätä lakia ei sovelleta seuraaviin tuotteisiin:

1) kliiniset ravintovalmisteet, jotka täyttävät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 609/2013 täydentämisestä erityisiin lääkinnällisiin tarkoituksiin tarkoitettujen elintarvikkeiden koostumusta ja niistä annettavia tietoja koskevien erityisvaatimusten osalta annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2016/128 säädetyt koostumusta koskevat vaatimukset;

2) äidinmaidonkorvikkeet ja vieroitusvalmisteet, jotka täyttävät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 609/2013 täydentämisestä äidinmaidonkorvikkeiden ja vieroitusvalmisteiden koostumusta ja niistä annettavia tietoja koskevien erityisvaatimusten sekä imeväisten ja pikkulasten ravitsemisesta annettavia tietoja koskevien vaatimusten osalta annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2016/127 säädetyt koostumusta koskevat vaatimukset;

4) painonhallintaan tarkoitettuja erityisruokavaliovalmisteet, jotka täyttävät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 609/2013 täydentämisestä painonhallintaan tarkoitettujen ruokavalionkorvikkeiden koostumusta ja niistä annettavia tietoja koskevien erityisvaatimusten osalta annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2017/1798 säädetyt koostumusta koskevat vaatimukset;

5) ravintolisät, jotka täyttävät elintarvikelain (297/2021) nojalla säädetyt vaatimukset;

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *virvoitusjuomalla* liitteen verotaulukossa tarkoitettuja tuotteita;
- 2) *sokerilla* mono- ja disakkarideja, ei kuitenkaan polyoleja;
- 3) *lisättyä sokeria sisältävällä* liitteen verotaulukossa mainittua tuotetta, johon on lisätty sokeria tai muita sokeria sisältäviä ainesosia kuin sellaista nimikkeen 2009 juomaa, johon ei ole lisätty sokeria;
- 4) *kokonaissokeripitoisuudella* tuotteen sisältämien sokereiden yhteismäärää;
- 5) *maustamattomilla kasvipohjaisilla juomilla* sellaisia tarifi- ja tilastonimikkeistöä ja yhteisestä tullitariffista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2658/87 liitteen I muuttamisesta

annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2021/1832 mukaiseen nimikkeeseen 2202 99 11 kuuluvia proteiinipitoisuudeltaan vähintään 2,8 painoprosenttisia soijapohjaisia juomia tai nimikkeeseen 2202 99 15 kuuluvia proteiinipitoisuudeltaan alle 2,8 painoprosenttisia soija-juomia ja 8 ryhmän pähkinöihin, 10 ryhmän viljoihin tai 12 ryhmän siemeniin pohjautuvia juomia, jotka ovat maustamattomia ja jotka sisältävät enintään 4,8 grammaa sokeria 100 millilitrassa.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

Valtiovarainministeri Annika Saarikko

Liite

VEROTAULUKKO

Tullitarif- fin nimike	Tuote	Tuote- ryhmä	Veron määrä snt/l
2009	Käymättömät ja lisättyä alkoholia sisältämättömät hedelmä- mehut (myös rypäleen puristemehu "grape must") ja kasvis- mehut, myös lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta si- sältävät: (alkoholipitoisuus enintään 0,5 tilavuusprosenttia)		
	- ei lisättyä sokeria sisältävä	1A	0,13
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus alle 2,5 grammaa 100 millilitrassa	1B	0,19
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 2,5 mutta alle 5 grammaa 100 millilit- rassa	1C	0,25
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 5 mutta alle 8 grammaa 100 millilitrassa	1D	0,32
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 8 mutta alle 11 grammaa 100 millilitrassa	1E	0,39
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 11 grammaa 100 millilitrassa	1F	0,46
2106:sta	Muualle kuulumattomat elintarvikevalmisteet: – alkoholia sisältämättömät tai enintään 1,2 tilavuusprosent- tia alkoholia sisältävät tuotteet, jotka on tarkoitettu käytettä- väksi juomien valmistukseen:		
	-		
	-		
	-		
	-		
	-		
	– – muut kuin kiinteässä muodossa olevat juoma-ainekset		
	- ei lisättyä sokeria sisältävä	3A	0,13
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus alle 2,5 grammaa 100 millilitrassa	3B	0,19
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 2,55 mutta alle 5 grammaa 100 millilit- rassa	3C	0,25
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 5 mutta alle 8 grammaa 100 millilitrassa	3D	0,32
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 8 mutta alle 11 grammaa 100 millilitrassa	3E	0,39
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 11 grammaa 100 millilitrassa	3F	0,46

2201	Vesi, myös luonnon tai keinotekoinen kivennäisvesi ja hiilihapotettu vesi, lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältämätön ja maustamaton; jää ja lumi:– ei kuitenkaan jää eikä lumi	4A	0,13
2202	Vesi, myös kivennäisvesi ja hiilihapotettu vesi, lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältävä tai maustettu, ja muut alkoholittomat juomat, ei kuitenkaan nimikkeen 2009 hedelmä- tai kasvismehut: (alkoholipitoisuus enintään 0,5 tilavuusprosenttia)– ei kuitenkaan maustamattomat kasvipohjaiset juomat		
	- ei lisättyä sokeria sisältävä	5A	0,13
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus alle 2,5 grammaa 100 millilitrassa	5B	0,19
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 2,5 mutta alle 5 grammaa 100 millilitrassa	5C	0,25
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 5 mutta alle 8 grammaa 100 millilitrassa	5D	0,32
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 8 mutta alle 11 grammaa 100 millilitrassa	5E	0,39
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 11 grammaa 100 millilitrassa	5F	0,46
2204:sta	Tuoreista rypäleistä valmistettu viini, myös väkevöity viini; rypäleen puristemehu (grape must), muu kuin nimikkeeseen 2009 kuuluva: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia) – alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia		
	- ei lisättyä sokeria sisältävä	6A	0,13
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus alle 2,5 grammaa 100 millilitrassa	6B	0,19
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 2,5 mutta alle 5 grammaa 100 millilitrassa	6C	0,25
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 5 mutta alle 8 grammaa 100 millilitrassa	6D	0,32
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 8 mutta alle 11 grammaa 100 millilitrassa	6E	0,39
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 11 grammaa 100 millilitrassa	6F	0,46
2205:sta	Vermutti ja muu tuoreista viinirypäleistä valmistettu viini, joka on maustettu kasveilla tai aromaattisilla aineilla: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia) – alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosentti		
	- ei lisättyä sokeria sisältävä	7A	0,13
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus alle 2,5 grammaa 100 millilitrassa	7B	0,19
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 2,5 mutta alle 5 grammaa 100 millilitrassa	7C	0,25
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 5 mutta alle 8 grammaa 100 millilitrassa	7D	0,32
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus alle 8 mutta vähintään 11 grammaa 100 millilitrassa	7E	0,39

	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 11 grammaa 100 millilitrassa	7F	0,46
2206:sta	Muut käymisen avulla valmistetut juomat (esim. siideri, päärynäviini ja sima); käymisen avulla valmistettujen juomien sekoitukset sekä käymisen avulla valmistettujen juomien ja alkoholittomien juomien sekoitukset, muualle kuulumattomat: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia) – alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosentti, ei kuitenkaan oluen ja alkoholittomien juomien sekoitukset		
	- ei lisättyä sokeria sisältävä	8A	0,13
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus alle 2,5 grammaa 100 millilitrassa	8B	0,19
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 2,5 mutta alle 5 grammaa 100 millilitrassa	8C	0,25
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 5 mutta alle 8 grammaa 100 millilitrassa	8D	0,32
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 8 mutta alle 11 grammaa 100 millilitrassa	8E	0,39
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 11 grammaa 100 millilitrassa	8F	0,46
2208:sta	Denaturoimaton etyylialkoholi (etanoli), alkoholipitoisuus pienempi kuin 80 tilavuusprosenttia; väkevät alkoholijuomat, liköörit ja muut alkoholipitoiset juomat: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia) – juomat, alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia: – – hiilihapotetut		
	- ei lisättyä sokeria sisältävä	9A	0,13
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus alle 2,5 grammaa 100 millilitrassa	9B	0,19
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 2,5 mutta alle 5 grammaa 100 millilitrassa	9C	0,25
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 5 mutta alle 8 grammaa 100 millilitrassa	9D	0,32
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 8 mutta alle 11 grammaa 100 millilitrassa	9E	0,39
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 11 grammaa 100 millilitrassa	9F	0,46
	– – muut		
	- ei lisättyä sokeria sisältävä	10A	0,13
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus alle 2,5 grammaa 100 millilitrassa	10B	0,19
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 2,5 mutta alle 5 grammaa 100 millilitrassa	10C	0,25
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 5 mutta alle 8 grammaa 100 millilitrassa	10D	0,32
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 8 mutta alle 11 grammaa 100 millilitrassa	10E	0,39
	- lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 11 grammaa 100 millilitrassa	10F	0,46

3302:stä	<p>Hyvänhajuisten aineiden seokset sekä yhteen tai useampaan tällaiseen aineeseen perustuvat seokset (myös alkoholiliuokset), jollaisia käytetään raaka-aineena teollisuudessa; muut hyvänhajuisiin aineisiin perustuvat valmisteet, jollaisia käytetään juomien valmistukseen:</p> <p>– jollaisia käytetään elintarvike- tai juomateollisuudessa: – – jollaisia käytetään juomateollisuudessa, alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia</p> <ul style="list-style-type: none"> - ei lisättyä sokeria sisältävä 11A 0,13 - lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus alle 2,5 grammaa 100 millilitrassa 11B 0,19 - lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 2,5 mutta alle 5 grammaa 100 millilitrassa 11C 0,25 - lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 5 mutta alle 8 grammaa 100 millilitrassa 11D 0,32 - lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 8 mutta alle 11 grammaa 100 millilitrassa 11E 0,39 - lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 11 grammaa 100 millilitrassa 11F 0,46
3824:stä	<p>Kemialliset tuotteet ja kemian- tai siihen liittyvän teollisuuden valmisteet (myös jos ne ovat luonnontuotteiden seoksia), muualle kuulumattomat:</p> <p>– juomien valmistukseen soveltuvat kivennäissuolaliuokset</p> <ul style="list-style-type: none"> - ei lisättyä sokeria sisältävä 12A 0,13 - lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus alle 2,5 grammaa 100 millilitrassa 12B 0,19 - lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 2,5 mutta alle 5 grammaa 100 millilitrassa 12C 0,25 - lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 5 mutta alle 8 grammaa 100 millilitrassa 12D 0,32 - lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 8 mutta alle 11 grammaa 100 millilitrassa 12E 0,39 - lisättyä sokeria sisältävä, kokonaissokeripitoisuus vähintään 11 grammaa 100 millilitrassa 12F 0,46

Laki

[Kopioi säädöksen nimi tähän]

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §
[Kopioi momentin teksti tähän]

1 §
[Kopioi momentin teksti tähän]

Voimassa oleva laki

2 §
[Kopioi momentin teksti tähän]

Ehdotus

2 §
[Kopioi momentin teksti tähän]
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
..